

Št. 192

**JUNIJ
2022**

Št. člana_ice društva:

Časopis za brezdomstvo
in sorodna socialna vprašanja

PROSTOVOLJNI PRISPEVEK: 1 EUR

Polovico dobi član_ica društva.

KRALJI ULICE

Odgovorni in izvršni urednik:

Jean Nikolič

Tehnični urednik in oblikovanje:

Chris Hartke

Uredniški odbor:

Bojan Dekleva, Maja Vižintin, Špela Razpotnik

Sodelavci uredništva:

Taubi, Barbara Jozelj, Žiga Novak, Jasmina Memić, Špela Blatnik,

Diego Menendes, Neonka

Grafična zasnova:

Karlo Medjugorac

Lektoriranje:

Mojca Pipan

Ilustracije:

Rade Nikolič, CDD20, Damjan Puhon, Clker, Fedja Kovič,

Leah Artist Mihalič

Ovitek:

Prva stran: Nada Žgank (na fotografiji Dejan)

Zadnja stran: Richard McCall

Tisk:

Tiskarna Vovk

Izdajatelj:

Društvo Kralji ulice ISSN 1854-2654

Prostovoljni prispevek za časopis je 1 EUR.

Celoletni prispevek za naročnike v Sloveniji znaša 24 EUR, v tujini pa 48 EUR. Poštovina je vključena v ceno.

Naslov uredništva:

Društvo Kralji ulice, Prazakova 6, 1000 Ljubljana

Telefon: 059 022 503

030 323 128 (SMS komentarnica)

E-pošta: urednistvo@kraljiulice.org

Spletna stran: www.kraljiulice.org

Transakcijski račun za prostovoljne prispevke:

SI56 0400 1004 8456 921 odprt pri Nova KBM

PROJEKT PODPIRAJO:

Mestna občina Ljubljana -- Ministrstvo za zdravje -- Mestna občina Maribor

Ministrstvo za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti -- FIHO

Javni stanovanjski sklad MOL -- Javni medobčinski stanovanjski sklad Maribor

Stanovanjski sklad RS -- Zavod RS za zaposlovanje -- Ministrstvo za javno upravo

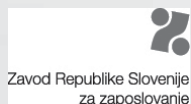
Evropski socialni sklad, projekt sofinancirata Republika Slovenija in Evropska Unija

Od januarja 2007 je časopis Kralji ulice

član mednarodne mreže cestnih časopisov (INSP).

Mnenja avtorjev prispevkov

ne odražajo vselej mnenj uredništva.

Zavod Republike Slovenije
za zaposlovanje

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA DELO, DRUŽINO,
SOCIALNE ZADEVE IN ENAKE MOŽNOSTI

FUNDACIJA ZA
FINANCIRANJE
INVALIDSKIH IN
HUMANITARNIH
ORGANIZACIJ
REPUBLIKE
SLOVENIJE

www.insp.gov.si

Mestna občina
Ljubljana

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA ZDRAVJE

JAVNI MEDOČINSKI
STANOVANJSKI SKLAD
MARIBOR

JAVNI
STANOVANJSKI
SKLAD
MESTNE
OBČINE
LJUBLJANA

MESTNA OBČINA
MARIBOR

EVROPSKA UNIJA
EVROPSKI
SOCIALNI SKLAD

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA JAVNO UPRAVO

Uvodnik:

Foto: arhiv RS

RADIJSKA ULICA

Identiteta Radia Študent je bila vedno tudi uličarska. Seveda ne tako dobesedno kot tista naših mlajših medijskih bratov Kraljev ulice, a poskusimo malo prenesti pomen. Ulica je tisto *najživljenskejše* v mestu, ultimativni javni prostor, kraj, kamor se klatimo čistit svoje zasebne žaloigre med štirimi stenami, kjer na poti med točko a in točko b – družinskih, poklicnih, kariernih in drugih osebnih patetik – konzervirano zadihamo osvobojenost od zakletosti v vsakodnevnih nujnostih, ki jih moramo državljani, šolarji, študentke, zaposleni, brezposelne bolj ali manj zgledno životariti od zore do mraka, od mraka do dne. In kralji, kraljice teh ulic – brezdomci in brezdomke – so tu strašno svobodni, ko ulica ni več medklic med to ali ono neobhodno dolžnostjo, pavza po šoli in pred domačo nalogo, objestni plac, koder se ta ali oni priložnostni večer *razventiliraš*, da potem kot dojenček počiješ v topli posteljici varnega doma; kralji ulice tu postanejo subjekti strašne svobode, ulica pa z ničimer razločen prostor eksistence kot tak. Jasno, na fundamentalni ravni gre za življenjsko situacijo najranljivejših, ki jim je treba omogočiti in omogočati najmanj znosno lahkost bivanja.

Če torej ulico poskusimo misliti preneseno, kot svobodno spletišče, v katerem so zasebni upi in strahovi z vsemi pripadajočimi lastninami in sebičnostmi tako rekoč brez doma, in jo zasanjamo še dalje, denimo na določene družbene skupine in kreativne sile, se nam izčrtajo nedobesedni uličarji in uličarke, standardno zapostavljeni v običajnih poslih države in njenih podsistemov. Ob dobesednem brezdomstvu se pojavijo študentstvo, aktivizem, manjšine, marginalizirane skupnosti ter posebni skupki neverjetno ustvarjalnih, pa nekako neprilagojenih, odbitih, z nekakšno normalnostjo nekompatibilnih osebkov naše socialne infrastrukture. Živa sila, še ne prisesana v strukturo nepreglednih predalčkanj, s katerimi ljudje postajamo hlapci zglednega občanskega *živetja* iz dneva v dan.

Vsi ti so hrbtenica *sodelavstva* Radia Študent, tako danes kot v vsej njegovi 53-letni zgodovini. Radio Študent je njihova ulica, z vsemi paradoksi, problemi, nestanovitnostjo, nejasnostjo, negotovostjo, a obenem nikjer druge *izkusljivo* svobodo. Radio Študent je dom vseh, ki nimajo doma druge. Radio Študent je radio-ulica.

Zato so novi poskusi uničevanja in onemogočanja našega delovanja napadi na prav te morda *najpotentnejše* družbene skupine, na kipečo živost neke populacije, ne nazadnje tudi na samo medijsko udejstvovanje brezdomske skupnosti, ki z oddajo Klopca pod svobodnim soncem – neprimerljivo fascinantnimi, tragičnimi, ganljivimi in odpiljenimi zgodbami s slovenskih ulic – že deseto leto domuje tudi na Radiu Študent. To priča samo, v kako toksično politikantsko mlakužo je padla trenutna študentska politika. Seveda ji ne bomo nikoli dopustili, da s svojimi brezumnimi *računicami* tepta po najbrž edini instituciji, ki še opravičuje obstoj Študentske organizacije Univerze v Ljubljani in študentskega organiziranja nasploh.

Radio Študent kot medij, institucija in skupnost, *sprečena* tudi s Kralji ulice, je pač *nenadjebljiv* in bo preživel tudi današnje pajace in klovne, ki ga poskušajo okupirati. Če je v tej državi kaj vredno ohraniti, negovati in širiti, je to Radio Študent. Tvoj radio, dragi bralec, draga bralka.

Matjaž Zorec

Kazalo:

- 2 **UVODNIK**
- 4 **SLIŠANJE GLASOV**
- 5 **PISMA BRALCEV IN BRALK**
- 7 **POLJE ČASTI**
- 8 **ZA POSPEŠITEV SRČNEGA RITMA**
- 10 **BREZDOMKA 2**
- 11 **CESTNA FILOZOFIJA**
- 12 **NEKAJ CESTNIH**
- 12 **ANEKDOTE IZ PRODAJE**
- 15 **MARIBORSKA SCENA**
- 17 **LITERARNA PRILOGA**
- 21 **SARIN DNEVNIK**
- 22 **ŽALOSTNA ZGODBA**
- 24 **PRIKRITO BREZDOMSTVO LGBTIQ+ MLADIH V SLOVENIJI**
- 26 **KRALJEVI RECENZOR**
- 28 **IZZA REŠETK**
- 30 **KOMENTARNICA**
- 31 **GIACOMOV FOTO KOTIČEK**
- 33 **OGLASNA DESKA**
- 34 **NAGRADNA KRIŽANKA**

TO SEM JAZ: DEJAN

Verujem v staroegipčanskega sončnega boga Raja. Iluminati ga imenujejo Sin luči.

P. S. Krščanstvo je prevzelo več simbolov drugih verstev. Eden teh je staroegipčansko Horovo oko (tudi Rajevo oko), ki je bilo preoblikovano v Oko (Božje) previdnosti in simbolizira Božjo vsevidnost, moč in svetlobo. V različnih kulturah in (verskih) gibanjih obstajajo številne interpretacije božjega očesa (op. ured.).

Foto: Nada Zgank

03
KRALJI
ULICE

PRAVILA PONUJANJA ČASOPISA

Ker želimo, da bi pri razširjanju časopisa Kralji ulice lahko sodelovalo čim več ljudi in da bi dosegel čim širši krog bralcev in bralk, je pomembno, da skupaj skrbimo za njegov dober ugled. Člani in članice društva, ki ponujajo časopis, ne predstavljajo le sebe, pač pa celoten projekt Kralji ulice.

Doslej so bili v javnosti zelo dobro sprejeti, mnogi bralci in bralke so pohvalili njihov pristop. Želimo si, da tako ostane tudi v prihodnje, zato člane in članice društva spodbujamo, da se držijo spodnjih pravil in tudi svojega občutka o tem, kako časopis še bolj približati našim bralcem in bralkam.

- Časopis ponujam na miren in nevsiljiv način.
- Drugim članom in članicam društva, ki ponujajo časopis Kralji ulice, izkazujem spoštovanje in se zavedam, da imajo ravno tako pravico do ponujanja časopisa.
- Z drugimi člani in članicami društva se miroljubno dogovarjam glede lokacije ponujanja časopisa.
- Morebitne nesporazume rešujem na miren in spoštljiv način.
- Med ponujanjem časopisa ne uporabljam alkohola in/ali drugih drog.

- Med ponujanjem časopisa omenjam predvideni prostovoljni prispevek in od bralcev in bralk ne pričakujem ničesar več.
- Med ponujanjem časopisa ne beračim.
- Spoštujem odločitev bralcev in bralk, da časopis vzamejo ali ne, in jih k temu nikakor ne silim ali jih drugače neprijetno vznemirjam.
- Med ponujanjem časopisa imam svojo uradno izkaznico društva na vidnem mestu. Številka žiga na časopisu mora biti adekvatna številki na izkaznici društva.
- Zbiranje prispevkov za druge dejavnosti društva je poskus zavajanja bralcev in bralk.
- Med ponujanjem časopisa upoštevam navodila za pravilno uporabo zaščitne maske in ohranjanje socialne distance.

Če se član ali članica društva ne drži pravil ponujanja časopisa, je na to najprej opomnjen_a s strani strokovne delavke oziroma delavca, potem pa lahko začasno ali trajno izgubi pravico do ponujanja časopisa Kralji ulice. Bralce in bralke prosimo, naj morebitne kršitve sporočijo v uredništvo na telefonsko številko 059 022 503 ali na e-naslov: urednistvo@kraljiulice.org.

VRSTNIŠKA POMOČ NA PODROČJU DUŠEVNEGA ZDRAVJA NA NIZOZEMSKEM – I.

Slovenski projekt Slišanje glasov je del Mreže za slišanje glasov zahodnega Balkana. Ta mreža je vključena v projekt ERASMUS+ z imenom »Community Mental Health practices in ex-Yugoslavia«, ki se trenutno končuje. Zadnja dejavnost tega projekta je bil v aprilu 2022 tridnevni obisk Nizozemske. Tam smo srečali psihiatra Dirka Corstensa in vrstniške podporne delavce iz organizacije MET ggz. To je organizacija, ki v delu države (Maastricht, Roermond in okolica) zagotavlja storitve na področju duševnega zdravja. Na Nizozemskem namreč kar mrgoli takšnih organizacij, ki konkurirajo na »prostem trgu« in se z zavarovalnicami (in občinami) dogovarjajo glede obsega svojih storitev. To velja tudi za psihiatrične bolnišnice – niso državne, temveč v njih po dogovoru z zavarovalnicami izvajajo svoje storitve različne organizacije (vsaka v svoji bolnišnici). V dveh delih tega poročila skušamo povzeti, kaj smo na obisku videli in svoje vtise ob tem. Besedila nismo dali v pregled nizozemskim kolegom, zato bomo v nadaljevanju morda kaj povzeli z manjšimi napakami ali netočnostmi.

Prvi dan smo bili v mestu Roermond, kjer smo obiskali skupnostni center, ki ga uporabljajo različne organizacije, med drugim tudi MET ggz. Skupnostni center je v lasti občine, videti pa je kot navadna stavba z nekaj večjimi sobami. Za center skrbi gospod, ki servira prigrizke in skrbi za rezervacije sob. V stavbi so edini stalni uporabniki prostorov le skupnostni socialni delavci, ki imajo v enem delu centra svoje prostore, in en lokal. Vse druge prostore pa lahko najemajo različne organizacije za posamične dogodke, ne pa za trajni najem. Dirk in kolegi so začeli najprej s predstavitvijo soseske. MET ggz je namreč ena izmed prvih (če ne prva) organizacij na področju duševnega zdravja, ki je začela delovati v soseskah. Ta model zdaj posnemajo tudi drugod po državi. V soseske živi približno 8000 ljudi, veliko je priseljencev iz različnih držav, predvsem Turčije in nekaterih afriških in azijskih držav. Živijo v veliki revščini in kriminalu. MET ggz je s svojim programom v tej soseski želel pomoč približati ljudem, pomagati prebivalcem in ponuditi pomoč tistim, ki je navadno ne iščejo, čeprav bi jim morda prišla prav.

Ko je MET ggz prišel v sosesko, so se najprej srečali z osebnimi zdravniki, ki v nizozemskem sistemu največkrat napotijo ljudi v psihiatrični sistem. Hkrati so se skušali povezati tudi z različnimi skupinami prebivalcev, ki tam stanujejo, da bi se spoznali in tako olajšali stik. Dirk je, na primer, večkrat šel jest v lokalno turško gostilno, MET ggz pa je večkrat pripravil večerjo skupaj z lokalnim dnevnim centrom za migrantke. Vsak ponedeljek so imeli psihiatri in drugi iz MET ggz sestanke z drugimi strokovnjaki, da bi okrepili svoje sodelovanje v tej soseski.

Naš celoten obisk je bil večinoma obarvan s spoznavanjem tega, kako deluje sistem vrstniške podpore (angl. *peer support*), ki je na Nizozemskem zelo razvit. Za razliko od zdravstvenih in drugih delavcev, ki jih zavarovalnica plačuje po številu storitev, vrstniško pomoč plačuje neposredno MET ggz (trenutno so v pogajanjih, da bi jih plačevale zavarovalnice). Vrstniški pomočniki v MET ggz delujejo skupaj s psihiatri in drugimi strokovnjaki, lahko pa tudi samostojno. Večkrat smo slišali, da splošni zdravniki človeka večkrat rajši napotijo k vrstniškemu delavcu kot k psihiatru, slednji pa nima nadzora nad delom

vrstniških pomočnikov, razen če za konkretno osebo tvorijo skupni tim. Vrstniški pomočniki imajo v MET ggz intervizijo enkrat na 14 dni, pri delu pa jih torej ne nadzira noben drug strokovnjak.

Vrstniška pomoč na področju duševnega zdravja je na Nizozemskem torej precej prepoznana, umeščena v sistem in plačana. V organizacijo MET ggz se vrstniški pomočniki najprej vključijo kot prostovoljci. Pogoj za začetek prostovoljstva je 12-tedenski program, kjer tri ure tedensko v skupini predelujejo svoje osebne izkušnje duševnih stisk, stika s sistemom pomoči in okrevanja. Če se želijo v organizaciji zaposliti kot vrstniški pomočniki, od njih zahtevajo določeno stopnjo izobrazbe (v smeri, ki je podobna socialnemu delu), za kar izobražujejo ustanove na nacionalni ravni in ne več vsaka organizacija posebej.

Največ vrstniških pomočnikov se je ali pa se še sooča z izkušnjami, ki jih v psihiatriji razumejo kot depresijo, tesnobo in podobnim, manj pa je tistih, katerih težave je psihiatrija razumela kot shizofrenijo. Vrstniški pomočniki imajo raznovrstno delo: delajo z uporabniki individualno, sodelujejo v timih z drugimi strokovnjaki (medicinskimi sestrami, psihiatri ...), izvajajo podporne in druge skupine ... Skupinske dejavnosti vodijo v paru. Med vsemi izstopata dve vrsti skupin. V prvi udeleženci izpolnjujejo WRAP (Wellness Recovery Action Plan). To je akcijski načrt okrevanja, ki so ga razvili v ZDA, deluje pa kot delovni zvezek, ki človeka vodi po različnih temah in mu tako pomaga pri razmisleku o lastnem okrevanju. Naslednji tip skupin je že omenjeni 12-tedenski program predelovanja lastne izkušnje. Tudi ta je osnovan na priročniku, le da so tega razvili na Nizozemskem (Wilma Boevink in drugi). Tako prve kot druge skupine so videti takole: vsak član pred ali med skupino izpolni del priročnika sam, na skupini pa primerjajo izkušnje med sabo. Oba tipa skupin lahko povezujejo le tisti vrstniški pomočniki, ki so bili izobraženi za vodenje takih skupin. Za WRAP obstajajo posebna izobraževanja, za 12-tedenski program pa izobraževanje ponuja organizacija Phrenos, ki je tudi izdala ustrezní priročnik.

Angelica živi in dela kot vrstniška pomočnica v tej soseski. Ima stik z od 20 do 25 ljudmi. Srečanje s posameznikom navadno traja uro ali pa uro in pol. Večinoma gre k ljudem na dom ali pa se z njimi sreča v skupnostnem centru. Ne dela si zapiskov o njih. Ko mora o svojem delu poročati, to zaradi varovanja zaupnosti podatkov naredi v zelo omejenem obsegu. Navedla nam je naslednja načela, ki jim sledi: 1) ljudi vzamem resno; 2) želim jih okrepiti, da lahko kar najbolj samostojno rešujejo svoje težave; 3) povezujem jih med sabo, da si lahko vzajemno pomagajo. Poudarila je tudi razliko med svojim delom in delom drugih strokovnjakov. Ko je na primer nekdo v hudi krizi in želi končati svoje življenje, gre k njemu na dom. To sicer naredi tudi krizni psihiatrični tim, vendar oni zagotovijo »krizno intervencijo«, ona pa »le« obisk. Kaj to pomeni? Da se pogovarja in vzpostavi stik kot človek s človekom, seveda tudi kot oseba z lastnimi izkušnjami stisk. Angelica ima za seboj 12-tedenski tečaj, vendar bo, takoj ko bo možno, šla na 1-letno nadaljevalno izobraževanje.

Juš Škraban in Nika Cigoj Kuzma

Pisma bralcev in bralk:

POZDRAVLJENI,

pišem vam glede prodaje časopisa Kralji ulice. Menim, da je dobro, da takšno pismo prejmete in ga posredujete tudi svojim članom in članicam.

Po več kot štirih mesecih sem spet doma. Delam v tujini in bolj redko pridem v Slovenijo. Včeraj sem bila v Ljubljani po opravkih in zaradi lakote stopila v trgovino Lidl (Litijska cesta mislim, da je). Gospod na vratih me je lepo pozdravil in malo sem se ustrašila, da mi bo spet nekdo vsilil nekaj – ali ankete ali politične reklame ali pa kak časopis, ki ga ne potrebujem.

Nadaljevala sem svoj nakup in ob izhodu mi je gospod prijazno dejal nasvidenje. Ko sem že stopila iz trgovine, sem se obrnila, šla nazaj in ga vprašala, ali ima časopis Kralji ulice. Je dejal, da ja. »En izvod bi. Koliko pa stane?« »En evro,« je rekel. Dala sem mu dva evra in dejala, da je okej.

Ne poznam vas tako zelo dobro. Verjetno sem v življenju prebrala le tri izvode Kraljev ulice, ker pač ne hodim po mestih oz. redko naletim na prodajalce. Ta nevsiljivi način mi je bil zelo všeč. Dva evra ni veliko. Za vsako bedarijo, tudi kakšno iz te trgovine, sem gotovo zapravila dva evra. En evro je še manj.

Foto: Nada Žigank

05
KRALJI
ULICE

Mislim pa, da vašim članom ti evri pomenijo veliko. Počutijo se koristne. NE beračijo.

Zakaj vam pišem? Ker je v teh časih podpora sočloveku še kako potrebna. Vedno sem z malenkostmi pomagala človeku, ki je pomoč potreboval. Na tak ali drugačen način. Smo v časih, ko si moramo pomagati, če drugega ne, se nasmejati. Na ulici srečujem ljudi, ki sploh ne pozdravijo. S kolegico sva med sprehodom srečali prijateljico, ki je nisem videla že leta. Ustavili sva se za kratek klepet z njo. Ker smo stale na ulici, neki voznik ni mogel zaviti na svojo ulico. Vse tri smo se mu nasmehnile, pomahale, v smislu: oprostite, izvoli dalje. Pa naletimo na mrk obraz in nekaj neprimernih besed v avtu. Od človeka, ki ima službo, avto in morda še lepo hišo. Vaš gospod, ki je bil pred Lidlom, pa verjetno vsega tega nima in je bil zelo prijazen.

Morda z nevsiljivim načinom ne prodate toliko, kot bi prodali z drugačnim načinom. Zame je bil pravi. Samo toliko, da veste. Verjamem, da bo kdo od vaših članov tudi vesel pozitivne povratne informacije.

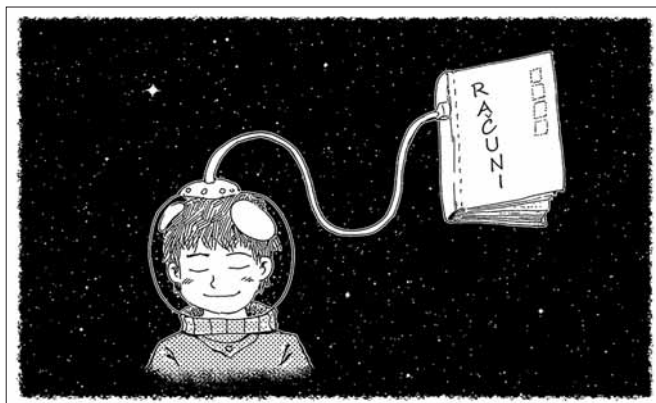
Vse lepo, Barbara, 21. 4

KO NITI DODATNO ZAVAROVANJE NE KORISTI

Pred leti, ko sem bil še na cesti, sem se šel v UPK Ljubljana Polje dogovoriti za zdravljenje odvisnosti od alkohola. Tam so mi določili datum začetka zdravljenja. Vse lepo in prav. Potem pa je psihiatrinja poklicala reševalce, da so me odpeljali na urgenco na treznjenje in nekaj dodatnih (nepotrebnih) pregledov. Na urgenci so opravili svoje v manj kot dveh urah. Ker sem imel tako osnovno kot tudi dodatno zdravstveno zavarovanje, sem bil prepričan, da so vse njihove storitve plačane. V nasprotnem primeru bi me morali seznaniti s tem, da niso, in bi moral menda tudi podpisati ustrezno pisno izjavo, da se s stroški strinjam.

Minilo je nekaj let, vmes sem še nekaj časa živel na cesti, zato seveda nisem dobival pošte, potem pa sem od sodišča nenadoma prejel sklep o izvršbi za neplačan zdravniški pregled zaradi akutnega alkoholnega opoja z ukrepi detoksikacije. Rok za pritožbo je kokopak že zdavnaj potekel, medtem pa se je nabralo tudi že kar nekaj zamudnih obresti.

Nasvet vsem, ki nimate denarja na pretek: pazite, koliko

CDD20

popijete in da vas ne odpeljejo na urgenco, kajti tam imajo svoj sistem zaračunavanja storitev, ki nima nobene pravne podlage!

Vesoljc

KJE SO

tisti lepi časi
ko je Sneguljčica
kuhala palčkom
v javni kuhinji
in je Janko vozil
Metko z Garminom
po gozdu
takrat se je volk mastil
s slastnimi sadeži
Rdeče kapice
Pepelka je naročevala
novo kolekcijo iz Peka
potem ko je Vid poklonil
svojo srajčico kralju
na zrnu graha
da je v njo nabiral
zlata jabolka
tudi princ je z električnimi škarjami
rezal gosto trnje
pujski so kukali skozi
videonadzor
kako Butalci vodijo državo
UPSS to pa ni več pravljica

MMF

*Zaljubljen sem vate.
Do ušes.
Zdaj pa pridi,
da to povem ti še na uho...*

Barom

Naslednji

Naslednji petek pa bo
Naslednji petek
Mora biti

Ne vem kaj bo
A naslednji petek
Bo!

Matic

Freske v notranjosti avtomobila
freske v notranjosti glave
z malimi demoni
in svetlečimi pajki
prebrati moraš današnji časopis
(Kralji ulice)
freske vse okoli sekreta
živa freska na nebu
naš obraz v vesolju
mrtvaški ples v cerkvi Sv. Trojice
kot se ve
smrt nas doleti vse
vprašanje je
če boš znorel
ali odšel
si zdaj čisto blazen?
si normalno blažen?

Primož Menart

POLJE ČASTI, 6. DEL

Luka je na cesti od 6. septembra

... je odšel, ker je izkusil lepoto in temo v vseh odtenkih, ker se je dotikal stvari, ki se jih v življenjih dotaknejo redki.

Enkrat tedensko ali na 14 dni pride domov, si opere oblačila, se umije, včasih se pogovarja s sestro ali pa samo z očetom, ki ga počaka, da mu odpre vrata. Ključa svojega doma nima več. Tudi prostega vstopa ne. Družine je strah narkomanov, ki jemljejo, kar se da prodati.

Zamrzniti podobe, predstave, slike, srečanja, misli, svetlobo mesta, sestavljenega iz barv mavrice ...

Noče slišati o drugačnem življenju, takšno, kakršnega živi trenutno, mu je všeč. Nima več samospoštovanja in igra tisto vlogo, ki jo tisti trenutek hočejo videti ljudje okoli njega. Obljublja, da si bo iskal delo ali to, da bo skrbel za hrano. Še vedno se hrani z argo kockami, raztopljenimi v topli vodi, s kruhom. Na zunaj niti ni videti slabo; res da je njegov obraz zaradi slabe higiene posut z grdimi ogrci, lase si spenja vrh glave, kot zapoveduje hipijevska moda uživalcev marihuane in prepovedanih drog, je zelo velik in vedno bolj suh, strahotno suh. Vsake tri mesece osveži svoj status na CSD, da prejme socialno pomoč. Kako bi bila starša vesela, da tega denarja ne bi dobival več, saj bi moral potem razmišljati o delu, o zaposlitvi. Tako pa sanja, da si bo kupil avto; tretjino denarja je že položil za staro kripo, potem namerava poleti živeti kar v avtu. Kje? Meni, da s tem ni nič narobe, s spanjem na parkiriščih. Rad bi odšel iz kleti opuščene stavbe, kjer je hladno in temno. Človeški iztrebki ležijo kar po tleh. Človeka nevredni prostori, a nudijo zatočišče Luku in njemu podobnim; fantom in dekletom.

To je moj mali raj, ki si ga ustvarjam, da bi preživel, da lahko vsaj za hip pozabim na grozo.

Včasih jih je več (šest ali sedem), včasih kdo odide domov, nekdo je jeseni umrl, včasih manj, a Luka ostaja. Stavbo je kupila občina in še kar nekaj časa ne bo rušenja. Luka se zanaša na to »zavetje«, ker je tu prost vseh dolžnosti in nadzora. Obljublja, da bo šel jeseni na zdravljenje odvisnosti.

Videl sem stvari, ki mi jih vi, ljudje, ne bi verjeli ...

Kadar ni v svetu omame, stisne pesti in pravi, da ni odvisnik, kar bo dokazal tedaj, jeseni, ko bo na preizkusu, na odvajanju. Bo res šel? Kaj bo z njim do tedaj? Živi v svojem notranjem nerealnem svetu, kjer ni prostora za vsakdanjo rutino, povezano z delom, sobivanjem; s sočlovekom ali celo z družino.

Damjan Puhan

Zdi se osamljen. S frendi v opustošeni bajti ni v najboljših odnosih, saj spi z nožem pod vzglavjem. Šele zdaj prizna, da ga je bilo vsaj tri mesece v tej beznici močno strah. Strah pred drugimi, strah pred tujci, pred odnosi, pred ljubeznijo, pred predajo. Seveda so mu potem prepričevanja »starih« narkomanov; tam so tudi moški, stari 45 let, oprala njegove možgane. Njihove blodnje sežejo v fantazije spiritualizma. *Goreče bojne ladje pred ozvezdjem Oriona, bleščečega kot magnezij ... In vsi ti trenutki bodo izgubljeni v času ... kot solze v dežju ...*

Če bi se cenil, bi poznal svojo ceno in bi imel koga rad, tako pa nima samospoštovanja in je odtujen od samega sebe.

Besede Miklavža Komela nagovorijo: »Ti si, si bil in boš. In če tvoje delo ne bo priznано, nič ne de. Ti si bil, ti si živel. Ako si živel to, kar si čutil, si že izpolnil nalogo življenja.«

Tako zelo ga je strah z drugimi deliti svoja čustva, da se pri tem niti ne zaveda, da to ni mogoče. Tisto, kar lahko delimo z drugimi, so samo zunanje manifestacije svojih čustev, besede, dotik, poljub, ne »moja« resnična čustva. Teh ne moreš deliti z nikomer. Zato jih tudi ne moreš izgubiti. Strah je oblika skoposti, ki je nasprotna radodarnosti (ljubezni). Zato vedno stojimo z eno nogo med vrati svojih odnosov. Da ne bi izgubili preveč. Ne vstopimo z obema nogama in s celotnim telesom. Vedno hočemo v zaledje. Ker vidimo sočloveka kot sovražnika, ne kot nekoga, s katerim se lahko ustvarimo na novo. Včasih želimo vstopati v odnose brez rezerve, pripravljeni tvegati vse. V mislih zvenijo besede skupine Pink Floyd: »Hej, ti tam zunaj na mrazu, ki postajaš osamljen in star, ali me lahko začutiš?«

Erazem

FASADA

Spet eden tistih dni, ko pred vsemi skriva bolečino, tudi pred njim. Ne želi, da kdo opazi njeno trpljenje. Da ni več močna, da ne zmore več, da se ji je vse sesulo kot hišica iz kart. Bolečina je vedno močnejša, a kaj naj, naučila se je živeti z njo. Naučila se je, kako si nadeti masko in navzven kazati, da je vse okej. Popoln outfit in make up in vse je okej. A pod fasado poka od bolečine in žalosti. Vsak trenutek si želi, da bi lahko bila takšna kot nekoč. Srečna in nasmejana.

A srečna je samo v njegovem objemu, kjer se počuti varno in ljubljeno. Ko njega ni ob njej, zopet maska in lažni nasmehi in skrivanje bolečine. Umiranje na obroke.

TX

Teja Bakše

Tereza Vuk:

ZA POSPEŠITEV SRČNEGA RITMA

Foto: osebni arhiv

08
KRALJI
ULICE

Jaz sem ena unih ljudi, k se čudim takim, k se spuščajo v adrenalinske športe. Adrenalinski umor, ne pa šport. Jaz si iz četrtega štuka ne upam pogledat čez okno. Ko sem šla nazadnje kle v bližini do frenda, sem v dvigalu skor umrla, preden je prišlo do štirinajstega nadstropja. Ko sem bla končno na varnem v stanovanju, sem si rekla, okej, grem enga skadit na teraso, sam ko sem budala pogledala dol, sem se tok ustrašila, da je še džoint poletel h nekomu drugmu na balkon. Pol je bil pa en dan potres in sem mu pa zanalašč pošiljala: »Kva je zdej, vam je streslo kej guzice, ko je blok na levo in desno metalo?« Itak je bil frend presran k pes. In če bi zagorelo kje spodaj? Se bo metal dol s take višine?

Ampak eni plačujejo za višino. Mi je rekla ena, da kok se je fajn metat iz aviona s padalom. Samo što nije. In pol še tko zasanjano razlaga: »Veš, kok je to fajn. Pet minut preden si dol, lepo lebdiš v zraku.« Super. Kdo mi bo pa vmes podriskane plenice menjal? In pol prešalta na bungee jumping. »E, tam sem se pa ful usrala. Ker je sam na šus dol in pol spet gor, vmes pa misliš, da boš priletel z glavo nazaj v most in pol spet dol, da te poberejo s čolnom.« »In zakaj si se pol fuknila dol, če te je blo tok strah?« »Kako zakaj. Ker ko reče 1, 2, 3, se morš vržt dol al te pa zagrabijo nazaj in ne vrnejo denarja.« Prov vidla sem sebe, kako bi stala tam na robu s tisto elastiko okol noge in probala delat samomor. Ker mene bi ziher vrglo po vseh skalah, pa še mal po skalah, pa mal z glavo gor v most, pa pol direkt s ksihtom na šus v vodo. In uni z barkico bi sam še eno pretepeno truplo ven vlekli. V resnici bi obstala tam na robu pa se sama drla 1, 2, 3, vlečte me nazaj. Duplo vam plačam, duplo, jebeš keš, nazaj!« Tud na avion se me komaj spravi. Tam sem, ko da mam tri šole za pilota. Takoj k neki zavija tja proti goram, se derem: »Ne it prebliz, pilot! S krilom boš zadel v gore!« Pol že mal pozabljam, da mam očala za na blizu, in pol nisem ziher, kere mam gor, in ne vem več, če se mi sam zdi, da smo tok blizu, al se mi blede. Še dobr, da ne moreš dejansko pridet do pilota, ker če bi jaz tja v kabino uletela vsa napsihirana, bi mu tok sprala mozak, da bi sam zanalašč zavil v ta prvi hrib. V hribe seveda isto ne hodim. Ker bom padla dol. Pustmo malenkosti, da sem tak štor pa padem tud po ravnem. Zdej ko sem zaključila tretjo knjigo, se menimo za en piknik. In že je en predlagal, da na morju vzamemo barko v najem. Torej njegova logika je taka, da se nas 50 munjencev nabije do fundamenta na ladji. Je takoj en rekel: »Sam ne z ladjo, k nas pol ne bo nazaj prišlo.« Sej ma prov. Al nas bo pol pocepalo v vodo al nas bo pa

Foto: Bungeeinternational

kam do Italije zapeljalo. In mi hočmo met sam piknik, ne pa bit drug dan vsi v črni kroniki. In v vodo popadat, prov hvala lepa, ker notr so morski psi pa kiti. Orke. Smučat tud ne upam več, ker če se je lahk razbil Schumacher, bi mene že pancarji ubili. Ampak tem ljudem vsaj paše ves ta adrenalin. Namest da bi šli na par lajn koke pa bi vidli adrenalin, sam pustmo malenkosti. Ampak da greš pa zarad selfija tvegat vse? Kaj vse se modeli že niso spomnili. Pa na tračnice it ležat, padat dol z gora, padat dol s stolpníc, vse za eno fucking fotko za kr en folk pol na družbenih omrežjih. Kaj smo pa glupi ko točki. In veste, kdo je še glup ko točak? Folk k verjame v vedeževalce. Tist je pa adrenalin do jaja. A mi bo znala ženska prerokovat prihodnost? Veš da. Če bi ti pogledala tok turških nadaljevank kot ona, je najlažje rečt: »In prišel bo vaš princ. Pa Brad Pittu bo podoben. A ne, Hasimi, Hasimu! Un je ta najlepši v Turčiji zdej.« In folk dejansko plačuje za ta bullshit. In pol moja frendica razočarano čaka, kdaj bo ta dobra služba padla, ker ji je vedeževalka že tri mesece nazaj napovedala ful denarja. »Ma čaki mal, zakaj si ti hodila na faks? Zato da na koncu rabiš ene wannabe vedeževalke?« Jao meni, res. In sem šla še sama to preizkušat. Po FB se mi je pokazala neka vedeževalska fora in da naj napišemo med komentarje svojo hišno številko in potem nas bo čakala sreča. Jaz, ne bodi ga lena, takoj pripišem: »A to gandžo talate od vrat do vrat?« Pff, k mi je model hitr zbrisal komentar. Kaj je pa glup, a si ni znal napovedat, da se bom jaz oglasila?

NISEM SHIZOFRENİK, NISEM PARANOİK, JAZ SEM BOLNIK.

SAGI

Foto: osebni arhiv

Jurij B. Hudohmet

ČUDEŽNA NOČ V BARU 42

Oni dan smo proslavljali rojstni dan mojega bratranca, zbrala se je prav prijetna družba. Med klepetom izvem, da ima moj znanec, Francoz Guy, bend. Sicer tako med nami: Guy je zelo jezen, če nenehno poudarjaš, da je Francoz, ker živi že 20 let v Sloveniji, govori brezhibno slovensko in se mu to poudarjanje, da je Francoz, zdi bustasto. »Jaz sem človek, tako kot ti,« pravi. Ampak jaz pač rad izkoriščam tujo slavo pa ga vedno predstavim kot Francoza, ker sem (sva/smo) potem deležen dodatne pozornosti radovednežev. Pa da se vrnem na izvirni greh. Gospod nas je povabil, češ prihodnji petek imamo špil v Baru 42 v Ljubljani, pridite nas pogledat. »Kaj pa špilaš ti?« »Bas.« »Aha. Zanimivo.« In zašepetam ženi v uho: »Jaka muda, a se ni Kusturica naučil bas igrati v treh mesecih in šel pol na turnejo z Zabranjenim pušenjem?« Pa tudi, saj veste tisti vic – na pogreb od basista ne pride nihče. Še Iztok Mlakar se je pošalil v stilu: »Hdo je pej tista mona, ki tam uodzada gode bas?« On je sicer govoril o kontrabasu, ampak saj je vseeno. Bas, kontrabas, isti šmorn. Prišel je potem ta nesrečni petek in po dolgem razmišljanju, če bi šla ali ne, se z ženo odločiva, da vendarle greva. Ob prihodu je že špilal nek *predbend* in si mislim, mater je zvezda tale naš Francoz (jejhata, spet sem rekel Francoz), če imajo predskupino. Ogovoril naju je plečat možakar, nemara lastnik bara, in

naju posedel zraven odra. V *bekstejdž* tako rekoč. To se mi je zdelo imenitno. Tudi vzdušje je bilo imenitno, pa zdaj ne vem, ali je to zato, ker že sto let nisem bil nikjer, ali kaj drugega. V glavnem, *fajn*. Žulim drugo pivo, debatiram s ženo, ko pristopi en fant in mi pomoli v roke džoint: »A bi enga?« »Bi. A zgledam, kot da ne bi?« Ne vem, kakšna mešanica je bila notri, a očitno nekaj močnega. Ko je prijel, je bilo vse še veliko bolje. Vse se mi je zdelo odlično. Glasba, luči, kelnerce, še promet z ulice, ki gre mimo bara, se mi je zdel naravnost fantastičen. Končno je na oder prišel tudi bend našega Francoza. Na svoje presenečenje sem ugotovil, da imajo v *bendu* dve dekleti (bobnarko in klaviaturistko), po moji oceni tudi precej privlačni. Razposajeno sem plesal in skakal – *I know* – jaz ne plešem, *right?* Vmes je prišla še Francozova slovenska soproga in še par deklet iz njene družbe, ki jih tudi poznam, zato sem vznemirjen. Ne vem, kako se je odzvala okolica, pa mi tudi ni bilo mar. Aja, o imenu benda še nisem ničesar povedal. Imenujejo se Birlabirlonga, je kar težko za izgovoriti, še težje z nekaj pivi in enim džointom v riti. V glavnem žurka je šla dalje, jaz sem skoraj splezal na oder – *trouble maker* bi rekla Keček –, izkoriščal svoje stanje, da sem se objemal s puncami, ki mi potem tega zaradi stanja, v katerem sem bil, pač niso zamerile. Ko je bend končal nastop, pa sem se seveda čutil dolžnega, da jim povem, da

so sicer super in oh in sploh, ampak da je njihovo ime *prezakomplicirano* in da ga morajo pod *mus* spremeniti. Ker jaz bom pa ja vedel, saj sem velik strokovnjak za marketing pa te scene. Nato so pač slišali še ves moj radijsko uredniški pedigree in druga jajca, skratka malo sem zamoril, po moje. Njim. Meni je bilo *the best*. So rekli, hvala, gospod, ampak saj bo. Za mojim hrbtom pa: »Ej, kdo je ta model? A ga pride kdo iskat? A tile iz doma upokojeencev so lahko zunaj po 22. uri?« Potem smo pa (publika) začeli težiti in ploskati, *kao bis*, pa so morali reveži še enkrat na oder, pa so *odšpilali* še dva komada. Tako se mi vsaj zdi, lahko tudi, da je bil samo eden zelo dolg, lahko pa tudi, da je bil samo eden in čisto normalno dolg. Kdor je kdaj kak džoint skadil, ve, da je percepcija časa v stanju zadetosti zelo čudna.

V glavnem, jaz sem bil vznemirjen in sem hotel še. Še benda, še džointa, še piva. Dobil sem zgolj slednje. *Luda noč*, so nekoč prepevali Bijelo dugme. A Birlabirlonga? Lušten bend. Sicer bi jih moral še enkrat slišati. Trezen.

09
KRALJI
ULICE

PODHOD BRANETA BITENCA

*Ko se zjutri zbudim, nisem doma.
Skor nikol več nisem doma, ko se zjutri zbudim.
Gledam svoje z vžigalnikom opečene roke.
Z žiletko vrezan napis: »LOOKING FOR A KISS.«
Zjutri napetost naraste.
Grem v štacuno in si kupim flašo vina.
Potem je mal bolj.
Čakam na zimo.*

Brane Bitenc

Pod pokroviteljstvom Muzeja punk kulture se je podhod pod Celovško cesto pri Kinu Šiška uradno preimenoval v podhod Braneta Bitenca. Režiser, pank poet in frontman skupine Otroci socializma si tak poklon vsekakor zasluži. Z njim smo v okviru Zadruga Stara

Foto: Jože Suhadolnik

roba, nova raba sodelovali vrsto let. Pomagal nam jo je postaviti na noge. Pogrešamo ga in pozdravljamo idejo o preimenovanju.

KU

BREZDOMKA 2

Hvaležna sem za življenje, ki ga živim.

Nisem mogla verjeti. Da oče ni moj pravi oče? Kdo pa potem je? Vprašala bom staro mamo, ona mi bo že povedala po resnici. In res mi je. Kolikor je znala in vedela.

»Ko sta se tvoja starša poročila, je bil med gosti na poroki tudi Nemec, po poklicu trgovski potnik. Imel je svetle skodrane lase in modre oči. Ni bil preveč visok, videlo pa se je, da mu je bila mama všeč. Prinesel je krasno darilo in slišala sem, da naj bi tisto noč prespal pri njeni mami v stanovanju. Verjetno je babi navijala zanj, imel je dosti pod palcem.«

»Kje naj izvem resnico? Vem, da mi mama ne bo nič povedala.«

»Piši sorodnikom na Slovaško. Mogoče ti kdo kaj izda. Poleg tega so z očetom hodili gor na smučanje tudi njegovi prijatelji.«

Dobra ideja. Čeprav me, odkrito povedano, tisti Nemec niti najmanj ni zanimal. Oče je bil zame pravi oče in vedno bo ostalo tako. On me je vzel za svojo in skrbel zame.

Ko sem pisala njenim sestram in bratom, nisem izvedela nič koristnega, dobila sem le namig, da to sploh ni pomembno in da naša preteklost ne določa naše prihodnosti. Do neke mere se strinjam, vseeno pa sem bila razočarana. In izgubljena.

Kljub temu sem se trudila na vse skupaj čim prej pozabiti in živeti naprej. Očetu sem povedala, da se o tem ne bom več pogovarjala in da je on zame oče v pravem pomenu besede, da ga imam rada in ga spoštujem zaradi vsega, kar je storil zame, ter da bo vedno on moj oče. In kmalu je to bilo za nami.

Med maminim zdravljenjem se je tudi meni situacija začela izboljševati, zamenjala sem antidepresive, ker Ladiomil ni imel učinka, pa sem ga redno jemala že pol leta. Začela sem z Zoloftom. Izgubila sem nekaj kilogramov in počutila sem se dosti bolje. Mama me je nekega dne poklicala iz bolnice in se mi opravičila za vse, kar mi je hudega storila. Tisti čas sem intenzivno delala na sebi in vedela sem, da brez odpuščanja ne bom nikoli dosegla zadovoljnega življenja. Povabila me je na sestanek in odzvala sem se. Tako sem dvakrat sodelovala v skupinskih terapijah in tudi individualno. Pomagalo je tudi to, da so terapevtke vedele, kaj reči in kaj storiti, da so naju povezale in spravile do odpuščanja. Njeno zdravljenje je šlo proti koncu in uspelo se nama je nekako ponovno povezati. Tudi na zaključku sem bila. Zelo so jo hvalili in res se je izkazala. Bila je vodja skupine, urejala je njihovo glasilo in vodila športni krožek. Dobila sem upanje, da bo zdaj drugače, svetovalke so delale na tem, da oče prekliče ločitev, da bi živeli skupaj srečno do konca svojih dni.

Ob odpustu je dobila za domov Antabus, zdravila, ki jih mora zdravljeneec jemati, da ne bi imel sle po pijači. Če pa kaj spijsa s tabletami v sistemu, so posledice lahko tudi usodne. Mama me je določila za skrbnico Antabusa, vsako jutro sem ji ga dala in morala ga je spiti pred mano. Socialna služba jo je vključila v delavnice, ki bi ji pomagale do zaposlitve, imela je nekaj poskusnih dni, a nikjer ni bilo primerno zanje. V gostinstvu ni mogla delati, v proizvodnji pa norme ni dosegala. Sploh ne vem, kdaj je začela hoditi z delavnic čudna, zazvonili so mi alarmi. Nato sem v škatlici Antabusa našla Aspirin! Zdravila so podobna, in če dobro ne pogledaš, jih mimogrede zamenjaš. Prenesla me je okoli in bila sem žalostna, podrl se mi je svet. Iz dneva v dan je bila slabše in počasi je šlo nazaj, preteklost se je začela ponavljati. Na delavnicah so opazili njeno stanje, a so jo želeli še naprej motivirati in ji pomagati.

Foto: Victoria Borodina

Tudi jaz sem kljub razočaranju z njo ohranila dobre odnose, hodili sva na sprehode v gozd, se veliko pogovarjali, zaupala mi je toliko svojih travm iz otroštva in mladosti, da me je kar mrazilo in sem se spraševala, če ji je na zdravljenju vse to uspelo predelati. Verjetno ne. Mene je našla za svoj ventil in zasmilila se mi je. Oče je vztrajal pri ločitvi in začela sta iskati stanovanje zanj, saj naprej skupaj res nismo več mogli. Najbolj pa je razočarala verjetno sama sebe. Izgubila je družino in kmalu je napočil dan, ko se je morala izseliti za zmeraj.

Oče ji je pomagal najti stanovanje v Paki pri Velenju, v zgornjem delu hiše ob gozdu. Imela je svoj vhod in stanovanje je bilo malenkost slabše kot to, kar je imela v Kavčah. Ne morem pozabiti občutka, ko sem gledala, kako se pelje iz Kavč, ne ozirajoč se nazaj, ker je takrat zadnjič v živo videla hišo, v kateri je pustila dvajset let svojega življenja, pustila oba otroka in moža. Na sodišču je oče, ki za razliko od nje ni imel odvetnika, izjavil, da ji bo plačeval preživetje, dokler si ne najde zaposlitve. Stara je bila 44 let in v Sloveniji nikoli zaposlena, imela je kartoteko iz Vojnika, poleg tega pa je bilo zdravljenje neuspešno. V Paki je kmalu začelo iti še na slabše, tri četrti denarja je šlo za najemnino, če ne še več. Potem pa namesto da bi kupila hrano, si je kupovala raje pijačo. Izvedela sem, da je imela v stanovanju miši in da ponoči ni mogla spati. Spominjam se dneva, ko sem prvič prišla k njej na obisk in mi je šlo na jok. Hiša je bila bolj stara, prav tako pohištvo v stanovanju. Rada je imela lepo pospravljeno in veselje je našla v malih stvareh, na primer v sveže nabranih rožah v vazi, ki sem ji jo podarila, ali pa v uokvirjenih slikah mene in brata. A psihično je bila slabo. Nekoč sva šli skupaj v Vojnik na kontrolo in po tistem se nikoli več ni vrnila tja. Rekla je, da dokler se sama pri sebi ne bo odločila za abstinenco, ji nihče ne more pomagati, niti deset zdravnikov.

Presenetil me je dogodek, ko je šel brat Damijan med počitnicami k njej na obisk. Tam naj bi tudi prespal in naslednji dan bi oče prišel ponj. Zgodilo se je, da se je tako napila, da ko sta šla na sprehod, se je hotela pred njim utopiti v Paki. Mučilo naj bi jo dejstvo, da je na sodišču izjavila, da se odreka skrbi za Damijana, ki takrat še ni bil polnoleten. Očeta je zmotilo to, da se ni borila zanj, da ga ni želela pri sebi. Rekla je, naj ostane pri očetu, saj je vaje okolja, tam ima svoje prijatelje, ona pa nima službe in še sebe ne more preživljati. Razumem, životarila je. Sama bi storila drugače. Jaz bi se borila za otroka, se končno rešila pijače, ker se da in tisoče ljudi po svetu to dokazuje. Našla bi si službo v kakšnem podjetju, ki zaposluje invalide, in popravila odnos s sinom. Ampak žal ona tega ni bila zmožna in dejstvo, da se je hotela utopiti kar pred njim, pove veliko. Ko sta se vrnila v stanovanje, ji je nekaj rekel in začela je s starim načinom

obnašanja. Groziti mu je začela, da ga bo vrgla skozi okno v zgornjem delu hiše. Poklical me je, in ker je bil oče v službi, sva šla ponj s sosedovim stricem. Damijan je bil prestrašen in razočaran, doma pa je oče prilil olja na ogenj in mu redno predaval o tem, kako slaba mati je, da ga ne mara ob sebi. Mislim, da mu je Damijan začel verjeti, saj je v naslednjih letih močno omejil obiske pri njej.

Usoda je hotela, da je morala neko nedeljsko dopoldne v mesto po nekaj stvari. Ker ni bilo avtobusa, je štopala. Ustavil ji je starejši par iz Slovenj Gradca. Po poti jima je malo povedala o sebi, ona dva pa sta ji povedala, da je njun sin Anton samski, vdovec, katerega žena je umrla za rakom. Ko je že pozabila na ta dogodek, se je čez nekaj dni na njenih vratih pojavil Anton. Predstavil se ji je in spustila ga je gor v stanovanje. Spoprijateljila sta se in kmalu se je preselila k njemu v njihovo hišo v centru Slovenj Gradca.

Cestna filozofija:

KDO IMA RAD BOGATAŠE?

Vsi, vsi se jim klanjajo, jim lezejo v rit. Dišita jim njihov denar in njihovo življenje, za kosilo imajo jastoga, reveži pa riž z malo soli. Ali je bolj slasten jastog ali je bolj slastna žlica riža, ko že dva dni nisi jedel?

Za Kitajce so včasih rekli, da jim daš pest riža in delajo cel dan. Ja, to je bilo včasih, ampak je bilo res, delali so in radi so seksali. Zdaj jih je največ, največji narod na svetu so. Pridni, delavni in skromni. Imajo prihodnost, resda njihovega jezika ne razumemo, a lahko so nam za zgled. Tudi Slovenci smo bili včasih taki. Pridni, pošteni, miroljubni, skromni. Včasih, pred mnogimi leti. Mogoče pred 30 leti. Sedaj pa je glavno vodilo mladih in starih natega, nekaj zgoljufati, nekoga nategniti, ga pretentati in čim več zaslužiti. Potem pa na sodišču dokazati, da si pošten. Kam smo prišli? Ne zaupamo vladi, ne zaupamo zdravnikom, ne znanosti. Ne zaupamo drug drugemu, povezujemo se z namenom, da nas je več, več članov, ki imamo isti cilj. Ali res? Kdo ima isti cilj kot jaz? Povrniti sam sebi spoštovanje, da bom sam sebe cenil, se imel rad, čeprav me nihče ne mara in ne potrebuje. Nihče me ne spoštuje, nihče me ne pokliče, nihče ne pride. Pravijo, da se na samoto navadiš. Verjetno res, če si obsojen na 30 let samice. Množica starcev je obsojena na samoto, množica mladih pa se ne pogovarja z ljudmi, ampak z računalnikom, za nameček pa nas je osamil še covid.

Ne bom več jamral in obupaval, čeprav sem star in bolan. Našel sem si cilj. Povrnil si bom samospoštovanje. Boril se bom do smrti.

Kavica

Imel je dva sina. V spodnjem delu hiše so živeli njegovi starši in brat, ki pa je bil večino časa na Pohorskem dvoru, tj. psihiatrični bolnišnici v Mariboru. Seveda nihče izmed njih ni niti najmanj slutil, koga so dobili v hišo. Anton je bil deloven, prijazen in pošten možakar in teklo je šele dobro leto, odkar je zaradi raka izgubil ženo. Ko so ugotovili, kako resen problem je mamin alkoholizem, poti nazaj več ni bilo. Imeli so boljše in slabše dni. Mene pa je vse od kar je mama prekinila abstinenco, grabila depresija in nisem se mogla otresti črnih misli. Ponavljati sem morala letnik in se oktobra odločila, da se izpišem iz šole. Nisem verjela vase, težko sem se skoncentrirala, pa tudi smisla za naprej nisem videla. Tako in tako iz mene nikoli nič ne bo.

Kaja Tomič

ZVEZA KLOŠARJEV SLOVENIJE

DELO

Kljub temu da na volitvah nismo dobili niti enega glasu, ne bomo tiho. Mnogi namreč očitajo, da smo klošarji delomrzneži, a ne vidijo bistva. Ne bojimo se dela! Vendar poštenega dela s pravičnim plačilom, ki pa se ga danes v večini primerov ne dobi.

Naj navedemo nekaj primerov svojih članov. Eden izmed njih je dva meseca prenašal knauf plošče v visoka nadstropja in na koncu mu je delodajalec rekel, da ga ne more plačati, ker nima denarja. Pred tem ga je vzel v redno delovno razmerje, vendar ni bilo časa za ureditev dokumentacije. Ko mu je naš član zagrozil z inšpekcijo, ga je ta nagnal brez plačila. Drugi član naše stranke je kar nekaj mesecev delal kot dostavljavec hrane. Podpisal je sicer neke papirje, delati pa je moral po 300 ur na mesec, da je dobil 800 evrov plače. Pa še odnos delodajalca do njega je bil sužnjelastniški. Seveda tisti papirji, ki jih je podpisal, niso urejali njegovega pokojninskega niti zdravstvenega zavarovanja. Tretji član naše stranke je tudi delal pri neki dostavni službi – dva meseca brez plačila in potem ga je delodajalec nagnal. Brez plačila seveda. Ko ga je hotel prijaviti inšpekciji, so mu tam odvrnili, da imajo premalo inšpektorjev, da bi ti lahko nadzorovali vse delodajalce.

To so le trije primeri zaposlitve klošarjev, za katere se misli, da so podljudje. Toda vedeti je treba, da niso vsi delodajalci izkoriščevalci. Tisti pošteni so že tako in tako polno zasedeni in nimajo več prostih delovnih mest. Torej tisti, ki očitata nam klošarjem, da nočemo delati, se malo ozrite na delovna področja in vam bo takoj jasno, zakaj je temu tako. Takoj vam bo tudi jasno, zakaj veliko klošarjev podleže alkoholu in drogi. Preprosto zato, ker ne najdejo prostora pod soncem, kjer bi lahko s svojimi rokami zaslužili za kruh.

Klošar, ki je dobival 800 evrov na mesec, je bil podnajemnik in za garsonjero je plačeval 600 evrov mesečno. Niti punce si ni mogel omisliti, kaj šele družine. Dovoljeno mu je bilo le životarjenje.

ZKS

NEK CESTNIH AJ

TIKTAK SOBA

Čez vikend uživam na morju, nato prespim eno noč v spalki v Ljubljani, in glej ga zlomka, v enem dnevu si najdem sobo z vrtom po ugodni ceni na odlični lokaciji v Ljubljani.

Sale #026

m²

Kje se sliši največ neumnosti na kvadratni meter v Republiki Sloveniji?
Na Kraljih ulice!

Polde

ANEKDOTE IZ PRODAJE

PRODAJA ALI ŽICANJE

Zakaj po toliko letih nekaterim še vedno ni jasno, da obstaja velika, velikanska, precejšna razlika med ponujanjem časopisa Kralji ulice in žicanjem, prosjačenjem, beračenjem?! Sicer je to dejstvo veliko ljudi dojelo, ampak še vedno je dnevno 30 odstotkov mimoidočih prepričanih, da žicamo, in kar je še hujše pri vsem tem, gre večinoma za tip ljudi, ki se pripelje v dragih avtomobilih, s polnimi denarnicami in te gledajo zviška – kot da smo smeti. Sama se sicer s tem ne obremenjujem, ker vem, da delam pošteno, da ne krađem ... Sem ponosna in zagotovo ne fehtam ...

Nina Stepanović

MOTORISTI

Ponujam kot po navadi pred trgovino. Po nakupih se odpravijo trije motoristi. Ko se vrnejo z nakupov, jim ponudim časopis in izvem, da prihajajo iz Prlekije. Vprašajo me, čemu ta revija. Podrobno jim razložim, zakaj in kako. Spogledajo se in nasmehejo.

»Bomo zmogli?« vprašajo drug drugega. Nisem razumel, kaj imajo v mislih. Segli so v svoje denarnice in mi skupaj dali 50 evrov.

Hvala, srečno pot in varno vožnjo, motoristi!

Vesel sem tudi mladega gospodiča, ki se vsako jutro ob obisku trgovine spomni tudi name. Ko kupi svojo malico, tudi meni kupi sirovo štručko in mi da še 50 centov za povrh. Za to sem mu res hvaležen.

Perica

PRAZNIČNA GOSTIJA

Med ponujanjem časopisa sem se zaklepetal s prijetno kupko. Medtem je k nama pristopila gospa in naju pobarala, če lahko nekaj vpraša. »Seveda, saj sva dva, menda bova že znala odgovoriti,« ji odvrnem. »Vam lahko podarim vrečo hrane? Praznovali smo pravoslavni vaskrs, hrane imamo preveč, želimo, da se tudi vi pogostite. Lahko jo tudi razdelite.« Z veseljem sem sprejel mesne dobrote, pirhe, sire, sadje itn. Ker je bilo vsega zame absolutno preveč, sem razdelil med kralje in kraljice.

Kakšen teden dni kasneje je do mene med ponujanjem časopisa prikolesaril mladenič, kakšnih 30 jih je štel. V nahrbtniku je pripeljal zajetno vrečo prehrabnih dobrot, rekoč: »Razdeli med prijatelje in lepo praznujte 1. maj.« V zameno sem mu podaril Kralje, a jih ni želel brezplačno vzeti. Vztrajal je pri plačilu in primaknil še evro. Obema se iskreno zahvaljujem.

Igor

TIŠČANJE

Med ponujanjem Kraljev sem prikrajšana za marsikatero stvar. Na primer za WC. Ko grem kot ženska na WC, je to cel podvig. In imam posla za pol ure.

Moram pospraviti časopis, stolček, treba je priti do prve bencinske črpalke, ki je oddaljena slab kilometer. Potem traja pol ure, da se uredim in pridem nazaj, kjer se vse ponovi v obratnem vrstnem redu.

Bojim se, da bi v tem času zamudila veliko strank, zato tiščim tako dolgo, da skoraj začne teči od mene.

Kaja Povše

TOPLINA

Kopasti črni oblaki so se vztrajno približevali središču mesta. Kljub temu sem se odločila poskusiti srečo s prodajo cestnega časopisa. Vreme se je iz ure v uro slabšalo, kar je seveda vplivalo tudi na razpoloženje mimoidočih, ki so hiteli, da jih ne bi ujel dež. Ker moram položnice in najemnino poravnati v doglednem roku, sem vztrajala pred vhodom v veleblagovnico. Vsakemu, ki je izstopil iz nje, sem ponudila izvod časopisa, v katerem so pogosto tudi moji prispevki. Po nekaj urah, ko mi ni uspelo prodati kaj dosti izvodov, sem začela izgubljati upanje.

Že sem hotela odnehati, ko so se odprla vrata trgovine. Iz nje je prišla punčka s pristrčnim nasmehom in me objela okoli nog. Za njo je v počasnem koraku prišla mamica in s hčerko sta se odpravili dalje. Otroka in mamice ne poznam, lahko vam pa povem, da me je otrokov topli objem zelo presenetil in mi dal nov zagon v tem kislem dnevu. Ta nasmejana punčka je bila kot sonček, ki se mu je uspelo prebiti in posijati izza temnih oblakov.

Špela

CEKAR DOBROT

Prišel je april, mesec, v katerem se praznuje velika noč. Za nas socialno ogrožene z nizkimi dohodki znajo biti prazniki prava nočna mora. Za druge ljudi, ki se praznikov veselijo in jih komaj čakajo, znajo biti pravo doživetje.

No, letošnja velika noč je bila s pomočjo redne kupke cestnega časopisa res veličastna zame. Kot vsak petek popoldne sem tudi tokrat ponujala tekoče izvode Kraljev ulice mimoidočim. Do mene je pristopila nasmejana gospa, ki sem ji vrnila nasmeh in ji ponudila izvod. »Seveda, tega še nimam,« mi je odgovorila, »z veseljem ga bom vzela. Upam, da je tudi v tej številki kakšen vaš prispevek.« V roke mi je stisnila bankovec za deset evrov in odvrnila, da je evro za izvod, preostalih devet pa zame. »Stopite z mano do avta, nekaj imam pripravljeno za vas, da bodo prazniki lepši,« mi je še namignila. Odšli sva do avtomobila. Z zadnjega sedeža je potegnila košaro, polno dobrot. »To je za vas. Nekaj pirhov, ki sem jih sama pobarvala, malo šunke, sira in košček domače potratne potice. Sama sem jo spekla.«

Gospe bi se iz srca rada zahvalila, saj so bili zaradi nje velikonočni prazniki res posebni.

Špela

ULICA

Med ponujanjem časopisa, najsi je zunaj vroče ali mrzlo, me nekateri ljudje sprašujejo: »A ti si tudi na cesti?« Kdaj? Podnevi ali ponoči?

Iva Tisa

NE MOREŠ POBEGNITI

Gledam novice, skrolam, tipkam, konzumiram ves ta balast negative, vse to sranje, ki te spravlja v slabo voljo. Včasih se mi zdi, da je skoraj nemogoče uiti ujetosti v virtualnem svetu. Prav doma, kjer naj bi bili najvarnejši, se spopadamo s seboj, s svojimi demoni, ki nam jih spodbuja ekran, v katerega buljimo. Virus, epidemija, Ukrajina, Rusija, volitve, novi/stari obrazi, nove/stare obljube, vse je isto, ponavlja se v krogu, isto sranje, drugo pakovanje. Malo ošvrknem FB in ne morem verjeti, kako si levi in desni grozijo s čistkami. Včasih se mi zdi, da se vojne res nikoli ne bodo končale, kot se očitno tudi v naši Sloveniji ni.

Končno se mi uspe iztrgati iz tega pekla. Samo tri ure sem podlegel ekranu. Hodim po gozdni jasi na Golovcu, blizu Poti spominov in tovarštva. Ozirajoč se čutim tisto, kar me izpolnjuje, naravo. Čutim, kako se napajam, ko zadiham ta zrak, ko se umaknem, umaknem od vse neskončne človeške neumnosti. Gozd me je vedno fasciniral s svojimi skrivnostmi. Zaslišim strele iz smeri Bizovika. Tišina. Kaj se dogaja? Kaj se pripravlja? Za trenutek v svoji namišljeni virtualni logiki pomislim na najhujše: Ima to veze z volitvami? Čistkami, s katerimi so si grozili? Rad bi se narežal lastni neumnosti, če ne paranoji, a se moj pogled usmeri naprej, ko zagledam starejši par, ki mi prihaja naproti. Si slišala? Kaj je bilo to? Oborožujejo se, vojna bo. Haha, a dej no, to so zračne puške, kok ste smešni nekateri. Izgineta v trenu.

GDJ

Tudi jaz bi se temu rad smejal, a če se prav spomnim, nisem prvič slišal teh strellov. Ko spet utonem v misli, mojo pozornost prebudijo zvonovi, ki prihajajo iz smeri Svetega Urha. Ne morem se znebiti občutka prepada v tej deželi. Gledam mimoidoče sprehajalce, vsakih nekaj minut. Njihovi pozdravi uničijo to neprijetno napetost samote, tišine gozda, v katerem bi se kdo lahko ustrašil sprehajajočega neznanca. Temni se počasi, a vseeno ni treba hiteti, misli mi begajo v preteklost, ki si jo sam ustvarjam, z namišljenimi bitkami, ki so se odvijale prav tu, v času okupacije, največje svinjarije, v kateri je brat brata potolkel. Po tej beli označeni poti so bežali, so se skrivali naši, vaši. Hmm ... ali njihovi.

Za nekatere te bitke niso bile nikoli končane, iščejo vsako priložnost, da jih obudijo, da bi lahko sprostili svoje bolne nagone. A le v njihovih sadističnih glavah in preko naših trupel. Ne bi bil rad črnogled, a včasih se zdi, kot da ne moremo pobegniti iz tega neskončnega kroga človeške neumnosti.

Diego Menendes

NISI OKEJ? POVEJ NAPREJ.

Vir: NIJZ

Nisi okej? Povej naprej. je prva vseslovenska kampanja Nacionalnega inštituta za javno zdravje, ki se posveča rušenju stigme, mitov in napačnih predstav, povezanih s težavami v duševnem zdravju.

Zaradi vseprisotne stigme posameznikov, ki se spoprijemajo z duševnimi težavami, marsikdo zaradi sramu in strahu pred obsojanjem o svoji stiski ne spregovori in

si ne poišče pomoči. Ustrezna strokovna pomoč in podpora bližnjih pa sta pri težavah v duševnem zdravju ključni za okrevanje.

Za spodbujanje posameznikov, da spregovorijo o svojih težavah in duševnih stiskah, in za večanje razumevanja in sočutja do vseh, ki se spoprijemajo z njimi, so v kampanjo vključeni ambasadorji – osebe z lastno izkušnjo duševnih stisk, ki o svoji poti duševnega zdravja odkrito in iskreno pripovedujejo. Eden izmed njih je tudi Jože.

Če želite tudi vi deliti svojo zgodbo in prispevati k odpravljanju stigme, pišite na povejnaprej@nijz.si.

NIJZ

QR-koda – povezava do spletne strani kampanje

Sploh vemo, kaj je duševno zdravje?

Duševno zdravje je v splošnem pozitiven odnos do sebe in drugih, učinkovito spoprijemanje z življenjskimi izzivi, občutek optimizma, smisla in splošnega zadovoljstva.

Tudi izpolnjujoči medosebni odnosi ter prispevanje k družbi je del duševnega zdravja. Duševno zdravje torej ni le odsotnost duševnih težav, temveč je neločljiv del celostnega zdravja.

MOJA ZGODBA

Stroga, konzervativna družina in uporniška duša ne sodita skupaj. Že od majhnega sem bil drugačen od vrstnikov, bil sem zadržan, tih in vedoželjen. Skozi leta sem postal bolj družaben, razvil sem strast do glasbe, starša pa sta me vpisala v glasbeno šolo, za katero sta menila, da moram zaključiti vsaj osnovno stopnjo izobraževanja, saj je po njunem mnenju »talent treba izkoristiti«.

Moja radovednost in upornišтво pa sta me pripeljala tudi do zlorabe prepovedanih substanc. Takrat je doma prišlo do hudega spora, ki je bil povod za dolgoletno depresijo. V srednji šoli nisem niti pod razno blestel, posledično pa so bili odnosi doma samo še slabši. Ker je doma veljalo, da vsak z duševnimi motnjami spada v psihiatrično bolnišnico, sem svoja čustva samo potlačil, saj sem mislil, da je to del odrasčanja.

Tudi moj videz mi ni bil v prid. Že od majhnega sem bil predebel, na podlagi tega pa sem celo življenje poslušal komentarje in žaljivke. V četrtem letniku gimnazije mi je prekipelo, odločil sem se, da bom izgubil vso odvečno težo, saj sem že brez tega imel dovolj težav. Rezultati so se kazali hitro, zaradi njih se je predanost prelevila v obsesijo. V šestih mesecih sem izgubil 30 kilogramov, do poletja sem tehtal samo še 57 kg. Zanikal sem, da sem hudo anoreksičen, depresija pa se je samo še poslabšala. Bil sem otopel, vsak dan je bil večja muka.

Nekega septembrskega večera sem v avtu povedal mami, da ne zmorem več, ona pa je zamahnila z roko in rekla, naj ne pretiravam. Par dni kasneje sem zaključil, da izhoda ni več. Odšel sem v kopalnico, zaklenil vrata, razstavil britvico in rezilo položil na lžjak. Tisti trenutek pa mi je kapnilo, da nisem napisal poslovnega pisma. Odhitel sem v sobo, da bi svoje zadnje besede izlil na papir. Nekaj trenutkov zatem pa mi je bilo jasno, da je bila to napaka, ko se je na vratih moje sobe prikazala zgrogzena mati. Uro kasneje sem že sedel v zasebni psihiatrični ambulanti za evalvacijo. Po dobri uri pogovora sem prišel z receptom v roki in obljubo, da česa takega ne bom več ponovil.

Po dobrem mesecu terapij je bil napredek že viden. Želja po samomoru je bila še vedno prisotna, vendar v precej manjši meri kot prej. Poleg tega pa je bil potrjen tudi moj sum, da le nisem tako neumen in da imam jasno vidne težave s koncentracijo. Starša sta spremenila mnenje o situaciji, saj je sinovo življenje pomembnejše od odlike na vseh področjih. Skozi vse to pa je z mano šla tudi moja punca, ki mi je vedno zvesto stala ob strani in zatrdjevala, da bo na koncu vse v redu – četudi se ne zdi tako. V preteklih mesecih sem končal s terapijami, moje stanje se je drastično izboljšalo. Kljub temu da me še vedno pogostokrat peče vest zaradi hrane, se počutim bolj svobodno kot kdaj koli prej.

Sem odprta in iskrena oseba, svojo izkušnjo rad povem, pa ne zato, da bi iskal pozornost, vendar zato, da bi pomagal drugim. Žal mi je, da se nisem prej zavedal, da iskanje profesionalne pomoči ni sramotno, da človek ni nor, čeprav redno hodi na terapije, in da odločitev za to ne pomeni, da smo šibki, smo le dovolj pogumni, da izberemo to pot, ki nam lahko olajša ali celo reši življenje. S psihiatrom še vedno govorim, vendar samo, kadar se znajdem v stiski, ta pa me kmalu potolaži, da je to le del moje poti do življenjskega cilja ter da so padci nekaj vsakdanjega, pomembno pa je, da se pobere in nadaljujemo, kjer smo končali.

Prosim, naj te ne bo strah poiskati pomoči, četudi je to še vedno tabu tema in se nekateri zmrdujejo nad idejo terapij. Tvoje zdravje, tvoje življenje je nešteto krat pomembnejše kot mnenje drugih. Včasih je iskanje pomoči najboljša izbira za osebno rast. Mogoče se ti zdi, da te nihče na svetu ne razume. Vendar to še ne pomeni, da drugi niso pripravljeni prisluhniti in ti nuditi najboljše pomoči, kot jo premorejo. Duševno zdravje je pogostokrat zanemarjeno, čas je, da se postavimo zase in to enkrat za vselej spremenimo.

Jože

Mariborska scena:

Renato Volker – Rene

LENTANJE

»Ti Rene, ti boš vedo. Kak naj svojo punco pripravim do analnega seksa?«

»Kupi ji strap on, in če te ma res rada, bo razumela.«

»Pa ne tak, no.«

To je Maribor v eni šali. Nekaj bi radi, sami ne vemo, kako in zakaj, in pol, ko nam nekdo ponudi rešitev, tudi iz nje naredimo problem. Jebali bi, al da nam ne ude.

Sedimo tako v Piafu, na Poštni, in se režimo, ko Scherbaumove opice. Radi se po skupinicah zbiramo in šimfamo. Celo *Šimf* tura po mestu obstaja. Legendarni Rajzefiberoč Vid Kmetič jo vodi. Ko šibična škatla so naši lokali. Enega kuriš pa se fsi vžgejo. Če ne zaradi drugega pa zaradi favšije. Verjetno je to še iz časov Ezleka pri Astoriji, ki ga je tako ljubko upesnil Emkej v *Kruzaj*, kjer nastopajo tudi večni Alfi Nipič, Mišo Hochstatter in Tone Vogrinec. Izumirajoča vrsta obiralcev govoric. Mamo mi to. Če česa, nam klopotev ne bo zmanjkalo.

Zdaj ko so našemu šerifu ure štete, ker težko kroti svoj balkanski temperament – tudi mene je ob protestniško-plakasnih protestih z bicikom zaskočil sredi Gosposke in mi jih napel. Še dobro, da me ni za kravatlč, je pa res, da nisem teniških žogic krado –, ga zapuščajo koalicijski partnerji. Pa glih kolesarji. In zdaj še zeleni. Pa komaj je cvetočo promenado v parku zrihtal. Jaz ga sicer razumem. Ordnung und discipline sta na mestu, ampak brez kolateralne škode pač ne zna. Tudi to je Maribor. Dokler imamo koristi, si naš, pol pa se gremo principe in moralo in ostalo štal politikantskega lizunstva. Podgane pa ladja pa to? Preživetje nam je vsem v pogubo. Navadni krškopoljski prasci znamo biti.

Ima pa mesto ob Dravi tudi svoje paradne konje. Industrijo smo nekako preboleli. Ni ni. Muca papala. Ostali so nam tezenski podzemni rovi, kjer se v temi pozabe spominjamo minule slave in Melje, ki bo, ko bo, kar pač bo, če bo. SNG diha po slamici. Zlata lisica je ušla na Gorenjsko. Pohorje je zgleda premalo za vse Bolfenke in Gusteke.

Včasih smo imeli Veselo jesen. Narečna popevka in sejem z lunaparkom. Tega se sploh ne da opisati, ker mlajše generacije reference balerine sploh ne dojemajo. Zato se mi malo smilijo. Imajo pa na približno istem mestu kafič pri kafiču, Niagaro in Maribox in novo nastajajočo kao plažo, ki se izteka proti klavnici. Bogi, bogi.

Nekaj pa le imamo. Čeprav je le še senca minule veličine, se nad mestom, kot mavrica po dežju, pne Festival Lent. Prav bi bilo, da bi začeli iskati prostor za vsaj doprski kip direktorju Vladimirju Rukavini, ki kot neutrudni buldožer sicer rine proti penziji, a kljub temu utrjuje nabrežine dediščine. Predlagam bistro sredi zaliva na Dravi, kjer je bil nekoč glavni, plavajoči oder. Zaradi mene je lahko tudi vodometa okoli pa labodi za čuvaje. Oni od spomeniškega varstva mi ga pa lahko potegnejo. Če čejo, jim še didlo posodim, pa naj uživajo v samozadostnosti. Festival Lent je za Maribor, kar je za Ljubljano Ljubljana. Združuje levi in desni breg. Ali kot bi rekel zblojeni Slavoj Žižek, združuje svet in Balkan in domači pristan. Pa še iz osrčja zemlje kaj privleče. Zaradi Festivala Lent smo včasih dopuste predstavljali. To je bla taka gužva, da če ti je kaj na tla padlo pa si se pripognil, da bi gor pobral, se pol ene pol ure nisi dvignil, ker si doli najšo vsaj tri, štiri glave, ki so tudi nekaj iskale, in si se kar med granitnimi kockami zmeno, kam gremo naprej.

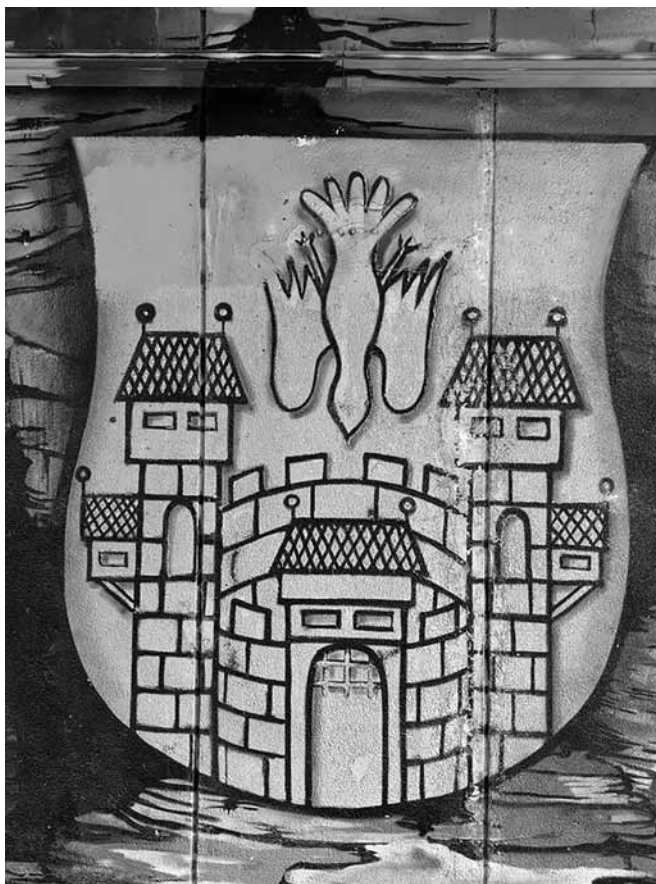

Foto: osebni arhiv

Včasih smo se nosli. Ko ti kolegovu kozlanje po hrbtu teče, veš, da si pravi prijatelj. Nostalgija je hudič. Nimaš tu kaj. Kar je mimo, je mimo. Fertik je. Šlus aus. Spomini so fajn. Ampak so kot hvala lepa. Tega si ne moreš na kruh namazati. Mast brez ocvirkov pač ni zaseka. In če Narodni dom poskrbi za mast, so obiskovalci festivala tisti hrustljavi ocvirki. Zdaj me bodo sicer veganomani napadli, kak si upam, zato jim, namesto da se kregamo, predlagam ocvrto čebulo z malo sojine omake. Ni čisto isto, nekaj pa je. Aja, zadnja vojna bo itak med vegani in vegetarijanci. Zmagali pa bodo vegetarijanci, ker imajo jajca. Jajca z ocvirki pa tak al tak zmagajo.

Letos sem koproducent stand up komedije na Festivalu Lent. Vodil bom celo angleški večer. V angleščini. Če spet kaj zaješem, se bom pa Francoza delal. Lani sem iz tega šmorna pol super kolumno za Večer napisal. Dvesto ljudi sem z odra v zadrego spravil, pol pa je dvajset tisoč bralcev to kislico zasladilo. Pravijo, da še boljše berem, kot poslušam. Samo da me gledat ni treba. Btw, z Andrejo Makoter in Petrom Avsenikom smo se na festival MMS prijavi. Če nas vzamejo, so si sami krivi. Tu pa bo kaj za videt. Bjonda, peder in Avsenik. Celi roman.

Kot z vsemi kulturnimi prireditvami se tudi na Festivalu Lent pozna pregovor malo dnara, malo muzike. Bomo pač bol glasni. Pa kakega več spijemo in je to to. Maribor je prepogosto z malim zadovoljen, ker ne verjame, da je velikega vreden. Včasih so pubeci švabskve avte kurli, danes pa se za dimom bakel skrivajo. Revolucionarni proletarijat je svojim sanjam dovolil, da so se razrasle v nočno moro. Če je tišanje na Pohorju tvoj ultimativni dream, si res bogi. Mogoče pa vseeno drži stari pregovor boljše tič v riti ko Golob na strehi. Ma vsaj en nekaj od tega. Zaj, čigava je rit, se bomo pol zmenli. Sicer pa je vse enkrat prvič, pol pa ene boli, enih pa ne. Treba se je znat sprostit. In festivali so kot nalašč za to. Lentat. Fsi.

LUDSKA KUHNA

ŠIROKI REZANCI S PIŠČANČEM, BUČKAMI IN GORGONZOLO

V nastanitvenem programu sem kuhal za šest oseb, obrok je stal 2,5 evra na osebo.

Sestavine:

- 500 g testenin,
- 500 g piščančjih prsi,
- 3 zelene bučke,
- šop mlade čebule,
- 200 g gorgonzole,
- 100 g kisle smetane ter
- sol, poper, rdeča paprika in kari.

Najprej v večji ponvi prepražimo mlado čebule, nato dodamo na kockice

nerezane bučke in na rezance narezane piščančje prsi. Pred koncem praženja jih začini s karijem in rdečo papriko ter posolimo in popoprmo. Zatem dodamo gorgonzolo in kisko smetano ter vse dobro premešamo.

Med praženjem skuhamo široke rezance (al dente), odlijemo 2 dl vode od testenin, preostalo pa odcedimo. Rezance dodamo omaki in dolijemo vodo od testenin, da se vse skupaj lepo poveže. Testenine do konca dokuhamo.

Gašo

P. S. Voda od testenin deluje kot sredstvo za zgoščevanje (op. ured.).

Foto: osebni arhiv

Kuhanje po Gašperjevem receptu v nastanitvenem programu KU, 13. 4. 2022

PAPARAZZI ZA REVEŽE

Jaka Prijatelj

Priloga Društva slovenskih pisateljev Vrabec Anarhist se tako kot spletni portal imenuje po neuklonljivem ptičku iz romana Ivana Cankarja Hiša Marije Pomočnice, ki se je na vsak način hotel prebiti na svobodo in ga lahko razumemo kot simbol večne utopije. Čeprav je vrabček v romanu nesrečno končal, smo ga oživili v prepričanju, da mora biti svoboda temelj družbe in ustvarjalnosti. Priloga urejata Igor Divjak in Neža Vilhelm.

Robert Kuret

RAJE NA ŽAK KOT V STOŽICE

Foto: osebni arhiv

Lani sva se s prijateljem, navijačem Maribora, enkrat za spremembo odpravila na ŽAK, namesto na tekmo Olimpija : Maribor na tekmo Bravo : Maribor. Bravo je precej nov klub iz Šiške, rumeno modri naslednik modre Ljubljane in rdeče-črnega Interblocka.

In med to tekmo in po tej tekmi sem se zavedel, da sem bil vsa ta leta popolnoma glup. Da sem ali sva s prijateljem hodila na tekme v Stožice, ko bi morala ves ta čas hoditi na tekme na ŽAK.

Ker: a lahko v Stožicah vidiš, kako športni direktor Maribora Marko Šuler 20 stolov stran nervozno puši čike? A se lahko v Stožicah med polčasom drenjaš v isti vrsti za WC (oz. dixi) kot igralec, ki je še pred nekaj leti igral ligo prvakov, zdaj pa tam z očetom čaka, da bo lahko šel odtočit? A lahko v Stožicah po tekmi stisneš roko trenerju, kot jo lahko na ŽAK-u stisneš Dejanu Grabiču, gledaš igralce, kako prihajajo iz slačilnice in se bašejo s pico ali pa se poklapanih fac izmikajo pogledom in počasi hodijo na avtobus?

Ne moreš, ne.

Ampak saj bi mi vse to moralo biti že zdavnaj jasno. Vsaj od takrat, pred kakšnima dvema desetletjema, ko sem bil še z očetom na tekmi Ljubljane, in pač kot otrok najbolj uživaš v gajstnih prostakarijah, s katerimi navijači žalijo igralce, velikokrat tudi svoje. Vem, da se je takratni mestni svetnik, prej pa eden naših glavnih dramatikov absurda Peter Božič s tribune drl gostujočemu trenerju Marijanu Pušniku: »Puši, Pušnik, puši!«

Vse je, skratka, malo bolj po domače. Na ŽAK-u lahko vidiš, kako nekatere igralce Brava pridejo podpirat družine in prijatelji, ki edini nosijo njihov dres, kako igralci in funkcionarji pridejo po tekmi pod tribuno malo pozdravit, se malo pogovorit, kako kakega 19-letnega upa, ki je dobil zadnjih deset minut tekme, prijatelji s tribune malo zajebavajo. Saj ne, da tega v Stožicah ni; ampak tam je vse veliko bolj »resno«, nogometaši se obnašajo bolj »profesionalno«. Hiter pozdrav po tekmi, malo bolj formalno, ko kak mali poprosi Ziljkića, da mu da kos garderobe, ta v zadregi odvrne, da ne more, ker so to klubske stvari.

Mogoče je to stvar razlike med statusom klubov Bravo in Olimpija. Ampak zdi se mi, da na nek bolj zategnjen odnos vpliva tudi okolje, arhitektura teh večjih, bolj »modernih« stadionov: zarezja med ljudmi, njihovimi položaji in funkcijami postane veliko očitnejša. Ker ko je konec tekme v Stožicah, te

Foto: JN

Nogometna ekipa Kralji ulice, 2019

strpajo z vzhodne tribune na betonsko ploščad, kjer se lahko pomikaš le še proti izhodu iz stadionskega kompleksa, proti BS3 in lokalnim kafičem, a la All Stars Pub, kjer še ostaja malo žakovskega duha.

Mogoče zato ljudje pogrešajo Bežigrad: ker so se tudi tam lahko bolj pomešali med sabo, ker novinarji niso imeli svoje ločene tribune na drugi strani stadiona, povsem ločene od »običajnih gledalcev«, kjer igralci in funkcionarji niso imeli svojih posebnih zastekljenih lož, iz katerih bi varno opazovali dogajanje. Ker so bili za Bežigradom tisti načeti stoli, trava, ki je rasla iz betonskih škarp, pesek namesto betona – ampak predvsem je bilo pomembno to, da ni obstajala tako očitna »kastna« ali »razredno-funkcionarska« ločenost.

Kdor danes želi kaj podobnega duhu Bežigrada, pač mora na ŽAK. Na ŽAK-u se po tekmi vsi lepo zavalimo pred isti okrogli »festivalski« šank, ki stoji znotraj samega »stadionskega kompleksa«, kjer postopajo novinarji, športni direktor, funkcionarji, mimo katerega se sprehajata trenerja in mogoče tudi kakšen igralec, ki si nekajkrat poda žogo z lokalnimi mulci. Občutek je dejansko podoben Metelkovi ob dveh zjutraj: kdor koli lahko pristopi h komur koli in se začne neka debata. Tekma na ŽAK-u ima – kot se za pomemben lokalni dogodek spodobi – vedno svoj afterparty, svoj žur, svoje kafanske debate, kjer je človek rade volje žejen, pa tudi lačen, ko pa zraven veje duh z žara.

Mogoče šele na ŽAK-u lahko razumeš *rečenico*, da je nogomet najpomembnejša *postranska* stvar na svetu.

Foto: osebni arhiv

Andraž Rožman

VERY IMPORTANT PERSON

(ODLOMEK IZ ROMANA TITOV SIN, KI BO IZŠEL LETOS PRI ZALOŽBI GOGA)

Pisatelj o poslani zgodbi

To ni le zgodba o iskanju očeta, ampak tudi o iskanju ljubezni in trku različnih realnosti, med katerimi ne bi smelo biti hierarhije. Tisto, kar velja za noro, v resnici ni nič bolj noro kot tisto, kar velja za normalno.

Spet sem cel dan buljil v svetleče številke nad dvigalom. 8 ... 7 ... 6 ... 5 ... 4 ... 3 ... 2 ... 1 ... »Dober dan, gospod Seljak.« Vedno ga pozdravim, ker svoje delo opravljam profesionalno. Odgovori mi z molkom, tudi on je profesionalec. Kadar imam srečo, se z njegovega kamnitega obraza zasveti brazda. Če ima dober dan, privzdigne desno obrv, kot bi mi hotel reči, »saj vem, da si tu, ampak moje misli so direktorske in lastniške«.

Kolikokrat sem si rekel, da ga bom pustil pri miru. Da bom na ignoranco odgovoril z ignoranco. Toda mama me je učila, da se moram do ljudi v oblekah in kravatah obnašati lepo. Kadar je bila doma. Ponavadi je ni bilo. Morala naju je preživeti, kje drugje pa človek lahko svoji družini najde drobtine kruha, če ne v Nemčiji. Od takrat imam rad vlake. Naj me vozi vlak v daljave ... Ko se usedem v vagon, položim noge predse, sklenem prste in stegnem roke, oči pa vržem skozi okno ... In proti Bavarski.

Ko zaslišim škripanje pod vagonom, vem, da sem na začetku in da konca še dolgo ne bo. Še dobro, da so naši vlaki predpotopni in da me spominjajo na Franca Jožefa. Zgodovino imam rad. Koncev ne maram. Predstavljam si, da trenje, ki nastane med kolesi vlaka in tračnicami, proizvede iskre. Iskri se v meni. Včasih tako močno, da me obliznejo zlohotni plameni. Zna biti še huje, lahko dobim opekline, enkrat je stopnja nižja, drugič višja in potem pristanem v bolnici, tam pa človek moje sorte noče biti in od tam me niti Titovi varnostniki zlepa ne rešijo. Hočem potovati. Kamor koli, le med bele halje ne.

Gospod Seljak je bil danes še posebno namrgoden. Morda mu ga njegova najljubša uslužbenka ni dobro obdelala, ali pa mu je spet kakšen lobist zadal nemogočo nalogo, ki jo bo z nekaj malega spužvastega zvijanja seveda opravil. Zmeraj jo. Fascinira me resnost obraza, ki mu ostrino dodajajo v meso zaraščene korenine porezanih črnih dlak. S prezirljivim pogledom in precizno pristrženimi lasmi, ki na robu lasišča obdajajo nadvse temeljito negovano plešo, ne daje le vtisa strogega človeka, ampak tudi poosebljene racionalnosti, ki ji nič ne more uiti z radarja. Temu nasedajo njegovi lakaji v poslovnem imperiju nešteti podjetji, ki si ga je, o tem ni nobenega dvoma, zgradil s krvjo in znojem, ljudi moje vrste pa ne more preslepiti. Mi imamo posebne, tako rekoč jasnovidne sposobnosti, ki takšne, kot je naš šefek, zlahka spregledamo. Trši kot je njegov obraz, trša je njegova realnost. Ti povem, da so dnevi, ko lahko vidim vanj, in so dnevi, ko ne vidim dlje od njegovih marmornatih lic. In kadar poškilim v drobovje, vidim polja zaudarjajočega humusa, le tu in tam kak bel otoček marjetic, pa nekaj sivke vmes. Saj vem, da tudi meni včasih na oči pade koprena, ker šefeka nočem videti drugače, kot ga hočem videti. Ampak z njim mi ni treba biti milosten.

A kaj bi ti razlagal, saj imam sam preveč problemov. Zadnjič sem želel potovati po mestu. Le od centra do Špice sem se hotel sprehoditi, do tja, kjer reka zavije v okljuk in se obrne proti severu, skozi bobniče spustiti pesem sinic, si odpočiti oči na zeleni lenobi, skozi katero količim pogled, zdaj na to, zdaj na drugo ribo. Ščuka, sulec, krap, klen, zelenika, platnica ... Ne razumem tega športa. Na Plečnikovih stopnicah stojijo, in če je treba, čakajo cel dan, da kaj ujamejo, potem pa ga spustijo nazaj v življenje. Varuhi narave si pravijo. Jaz imam drugačne zaščitnike. Vsaj zdi se mi, enkrat bolj, drugič manj. A včasih imam občutek, da ni nikjer nikogar in da sem na vsem svetu povsem sam.

Tisti dan so me spremljali, pa le do Špice sem želel iti. Prepričali so me, da sem *very important person*. Saj sem, kdo pa ni, vsak človek je *very important*, ampak jaz sem še posebno. Katerega navadnega teptalca zemlje pa še čuvajo obveščevalci? Lunin odblesk v reki me je prepričal, da me spremljajo s helikopterjem, tako si pošiljajo znake. Ko sem hodil mimo univerze, sem se spomnil svojega starega. Na tem balkonu je imel slaven govor, ni je zgodovinske knjige, ki ne bi razlagala, kako je žugal tistim, ki bi hoteli rušiti Jugoslavijo.

Šel sem naprej in nisem bil prepričan, ali sem Žarko ali Mišo, ali pa sem kakšen od tistih pankrtov, za katere moj stari sploh ni vedel, ali pa je vedel in se je delal, da ne ve. Zakaj me ni hotel poznati? Mama mi je govorila, da sem ga videl le enkrat. Bil sem premajhen, da bi se ga zavedal. Šele nekaj mesecev sem močil plenice, ko sva se prvič in zadnjič srečala na sodišču. Priznal me je, poznati me pa ni hotel. Je pa vsaj plačeval. Menda. Nekaj časa. A mu ne zamerim. Rad bi ga le poznal, ne samo s slike na grobu vaškega pokopališča, ampak zares. Da bi se tako kot dva prava možakarja, kakor sem slišal govoriti modre hruste, usedla za mizo v gostilni, spila špricer in se pomenila.

Ne vem, ali se me je izogibal, ker sem drugačne sorte – enkrat se mi zdi, da posebno žlahtne, drugič, da posebno gnile –, ali je imel že preveč drugih otrok. Človek na položaju nima časa za drobnarije, kot je preživljanje časa z otroki. Saj ne vem več, na kakšni funkciji je bil. Je bil predsednik države, prvi komunist med enakimi komunisti in prvi partizan med enakimi partizani ali je bil le vodja obrata v Litostroju, prvi delavec med enakimi delavci, v časih, ko so delavci vedeli, kaj je samoupravljanje. Zdaj vemo le še, da je to nekaj, česar že dolgo ni, zato nismo več prepričani, ali je sploh kdaj bilo, in mi ubogi proletarci ne vemo, kaj naj zahtevamo, kaj šele da bi se organizirali in kapitalistu izprašili rit. Preveč nas je strah, pa tu in tam nam še kakšen ostanek mastne pečenke pade z mize, enim večji, drugim manjši košček, zato si o takih, kot je naš šefek, drznemo govorčiti le v bifeju.

Ah, kaj bi se ubadal z razrednim bojem. Raje bom prestopil med kapitaliste. Boš videl, postal bom podjetnik. Začel bom s prodajanjem na boljšaku, končal z verigo restavracij in vlaganjem v nepremičnine, ali pa bom zadel na lotu. Saj je vseeno. Ne vem, kako, a vem, da bom prišel do bogastva. Takrat ti bom kupil

stanovanje, pa še jahto, da boš spoznal, kaj je oceanski zrak. Zdaj mi pa časti kavo in posodi pet evrov, če jih imaš.

Omenil sem ti že svoje dileme. Iskanje identitete, bi rekli ti in tebi podobni, medtem ko v našem svetu za ta pojav učene glave najdejo kakšen bolj zlovesč izraz. Pa saj je vseeno, kakšne besede uporabimo. Važno, da me razdvojenost včasih neznosno pekli, tako je srdita, da bi se najraje vrgel v reko. Še raje pa tja zalučam stol, kolo, telefon ... Kaj bom sebe utapljal, živeti je krasno. Sploh če imaš evro v žepu in če te ljudje ne podijo stran od sebe. Ampak tega jaz ponavadi nimam. Gazda, pri katerem me gospod Seljak najema, mi plača minimalca, o plačanih nadurah lahko le sanjam, včasih mi še nadomestilo za malico in prevoz na delo odškrtno. Saj vem, da me je zaposlil le zato, ker zaradi mene od države dobi subvencijo. Če imam srečo, dobim regres, a Gazda v zameno zahteva procente. Res pa je, da nisem ravno varčen. Sploh kadar se me polasti to salamensko identitetno vprašanje. Takrat trpi denarnica. In meščani se me še bolj izogibajo kot sicer.

Zdaj nekaj že veš o meni, sem zanimiv tič, ne? Povedal ti bom še več, če boš hotel. Tudi o ljubezni ti bom govoril. Po mestu se sprehaja. Ko jo vidim, mi glasovi v glavi začnejo peti *The Girl from Ipanema* ... Videvam jo, ko s šeltijem na vrvici hodi po Petkovškovem nabrežju. Njena hoja je mešanica samozavesti in miline. Ta korak ... Ko eno nogo postavi daleč pred drugo, zravnava trup, dvigne glavo in se odpravi skrivnosti naproti ... Takrat se ji dolgi svetli lasje rahlo privzdignejo, nepremičen pogled pa usmeri v nevidno točko v daljavi. Kako rad bi vstopil v ta misterij.

Spominja me na mojo veliko ljubezen. Ne po videzu, ampak po notranjih svetovih, ki mi jih razpira. Ljudje moje kaste smo vajeni spati z osamljenostjo. Ampak nekaterim ženskam se zdi identitetno vprašanje zanimivo. Pa vseč jim je, ker sem v postelji tiger, kadar poletim nad oblake. Španka, o moja krasna Španka, kdo bi vedel, kje se zdaj potikaš. Še vedno voham neskončno dolge valovite lase, pred očmi se mi prikazuje rjavkast nadih njene polti. S socialnimi delavci in sotrpini smo šli svoje izkušnje delit v Salamanko. Prek nekega evropskega projekta, kajpak. Saj je vsa ekonomija odvisna od trapastih projektov. Evropski ali državni kravatariji objavijo razpis, nevladniki se stepejo za evre, nas, norce, begunce in reveže vseh vrst, pa rabijo, da se podpišemo na nek list papirja, da »upravičijo sredstva«. V zameno nekaj počnemo, včasih nas kam peljejo, tu in tam nam dajo celo kakšen evro.

Tega podpisa mi ni žal. Odpeljal me je k Marii. In k Salamanki. Včasih ne vem, ali bolj ljubim to žensko ali to mesto. Ko sem se izgubljal po labirintih uličic, se mi je zdelo, da se zdravila v meni topijo in se prebujam v življenje. Ne nakladam. To lepoto je poznal že Unamuno. Kako je bilo lepo, ko sem stopal po kamnu, po katerem je hodil tudi on. Vendar ti zdaj še ne izdam vsega. Prej se moraš zavezati, da mojega pripovedovanja ne boš zavrgel, kot ponavadi ljudje naredijo z mano. Upam, da se skupaj zakopljeva v preteklost, da bi se lahko zapodila v prihodnost in ugotovila, kdo v resnici sem.

Izvedel boš veliko o naših čudovitih totalnih institucijah. Si že kdaj slišal za Hrastovec? Pa za mojega soborca Leva? Njega so jekleni birokrati, zdravila in zavodske stene nedolgo nazaj ubili. Kako ga ne bi. Veš, kaj vse je preživel! Tudi jaz sem marsikaj prestal, a se še držim. Midva z Levom sva veterana. Naju so v normalnost preobražali še po starem sistemu, z metodami, ki jih nočeš poznati. Si bil kdaj v skvotu ob reki? Rad imam tiste

Foto: Maruša Ivančič

Titov sin in njegov prijatelj

odkrušene stene stare tovarne, grafito na njih in ljudi z vseh vetrov. S tem prostorom imam dolgo zgodovino. Pojdi tja. Ko vstopiš na posestvo, na ogromnem dvorišču zavij ostro desno, videl boš stavbo, v kateri je socialni center. Na steni poišči njegovo fotografijo. Postavili so jo na najbolj vidno mesto.

Veliko vem. Ne le o svojih predstavah in predstavah svojih tovarišev. Saj vem, to je najbolj zanimiv del mene. Ampak moja pamet se tu ne konča, in vem tudi kaj takega, česar ne bi bilo treba vedeti. Berem. Potujem – v mislih in fizično. Opazujem. Razmišljam. Poslušam. Pomnim. Ne mirujem. Rad bi bil zgodovinar ali geograf. Lahko bi bil turistični vodič, svoje mesto in svojo deželo poznam kot dlan svoje Španke. Ne verjameš? Poglej skozi okno, tja proti severu, kjer je na vrhovih še sneg. Tista vdolbina med gorami je Kamniško sedlo, levo ob njem je Brana, desno pa Planjava. Še novinar bi lahko bil, gotovo boljši kot večina v bajti, ki jo čuvam. Z novicami sem bolj na tekočem kot oni. Kaj naj pa med službenim časom počnem drugega, kot da berem časopise? Vse preberem. Marsikaj bi lahko počel. A kaj mi to pomaga, ko pa ponavadi v enem zamahu poderem, kar sem do takrat gradil. Kot bi na plaži delal peščeni grad, potem bi se spotaknil in ga poteptal.

Veliko peščenih gradov sem uničil, a so mi jih tudi drugi pomagali sesuti. Ko me ljudje ne bi le poslušali, ampak tudi slišali, moje možnosti ne bi bile tako pičle. Še lažje bi mi bilo, če bi bil sistem naravnano malo drugače. Tako da ne bi bil ustvarjen za večino, ampak tudi za nas, nebodinastreba. Potem bi bilo bolje za vse. A če želiš doseči kaj takega, moraš obrniti perspektivo in se vprašati, zakaj je določena resničnost sprejeta kot resnična, določena pa ne. Saj sta obe resnici, le da je ena resnica neresnična, druga resnica pa resnična, ali kaj? Zakaj se mi vedno znova zdi, da nisem na pravi strani? Saj bi želel biti, se trudim, ampak ne zmorem. Peščeni grad nikoli ne obstane.

Tole je šele začetek, boš videl, moja zgodba je filmska. Ko bo svet zvedel zanj, me bodo klicali iz Hollywooda. Ali pa raje kakšen Lars von Trier, da bo posnel nadaljevanje *Idiotov*. No, tako hudo ni, ampak kdo si pa v resnici ne želi biti idiot? Nekje globoko v sebi. Norost je najbolj čista oblika človeka. Vprašaj kneza Miškina, če ne verjameš. Kadar me premetava, si govorim, da počnem samo to, kar si drugi želijo početi, a si ne upajo.

Odloči se. Hitro. Moj čas je dragocen.

Foto: arhiv KU

Primož Oberžan

Moja vojska

*Vsi na preži v spalnem položaju.
Poleg vsakega puška,
do petelina zabetonirana navpično v tla,
da je še živ hudič ne izvleče.*

*Za pasom nosimo tri bombe:
vino, vodko, encijan.
Kdor jih razlije,
je premeščen v kazenski vod Smrtnotreznih.
Bog vam razlito pijačo odpusti!*

*Orožne vaje so obvezne,
nihče noče domov.
Morala se vzpenja v višave.
Orientacijski ples,
streljanje kozlov
in atomski razvrat.*

*Napadamo vselej za hec,
braniti drugih se ne bojimo.
Žgečkalna konjenica na čelu,
za njo smejalni polk
in dvajsettonski krohotalnik.*

*Radar za estetska doživetja
se vrti kot zmešan,
kamor koli stopi naš škorenj.
Ga ni, ki ga ne bi zadelo,
kadar jo vžgemo vsi naenkrat:*

*»Malo prezelhani in zaležani,
vedno pozorni, kdaj tudi pijani.
Strumno odločeni,
nikdar pregrobi,
prinašamo mir,
kot beli golobi.«*

Plin ponoči

*Zajtrkovalnik je vključen.
Zobje paroma tleskajo,
da se sok cedi po bradi in pesteh.
Popust, da glava peče,
a za moj okus še vedno odločno preveč.
V zadnji sekundi mu zmrzne,
zavrti in skozi nos pobruha,
da se pena razmasti in premaže.
»Vse avtomatsko, vse avtomatsko,« se čudim.*

*Izobraževanje traja pet let,
tri, če dvakrat ponavljaš.
Kdor ne verjame, naj gre lepo spat.
Ostali bodo pokupili vse,
da se jim le posveti sredi noči.*

*Dokler raste, mu gre dobro,
nazaj grede mu jih pa iz trebuha vlečejo.
Včasih podvomic, da zares švica,
a me krogi pod pazduhama postavijo na realna tla.
Tam so ploščice, kot se šika,
dela čez glavo skratka.
Vsi so na hoduljah,
da lahko gledajo preko.
Ni korporacije brez orientacije.
Zato sever tapecirajo z mahom,
da se še ponoči vidi,
kam gre cesar peš.*

*Vse črte so osvetljene, fino gravirane in ročno ravnanne.
Svaka čast!
Zaflikane grejo na dražbo,
da jih pošraufajo, zavežejo in spijejo.
Nato je cel kraval,
maša je na daljinsko upravljanje
in kante so na pante.
Križi so neonski,
vsi brez izjeme ganc novi.
Reče se jim sveti križi.
Včasih so vraževerni verjeli,
da je bilo to zaradi Kristusa.
Sedaj vemo,
da je neon tisti, ki sveti.
Počutimo se bolje,
pa še tema se lažje prenaša.*

Sveti Neon!

SSUM.UM.SI

DATUM: _____

Jst sm dóns ugotovila, da obstaja petsto vrst horoskopa. Ne sam ta k je klasičen. Maš še podznak. Pa neko luno pa sonce. Nevem sicer kva točno je point. Ampak jst sm v podznaku rak in nevem, kaj nej delam s to informacijo. V luni sm faking dvojček. To dejstvo me žalosti. DVOJČEK. Cel lajf že pizdim nad njimi in pol mi fukne dvojčka na luno, al neki. Sploh ne vem, kako se pravično reče.

Uglavnem, zdaj ko vem da to obstaja, moram narest doma en kolektivni sestanek. Če obstaja najmanjša šansa, da ma kdorkoli u keremkoli luninem mrku, retrogradnem merkuriju, soncu v venei - BIKA, je to dost velik razlog, da se te osebe odrečem.

Ubistvu to vse skup bistveno olajša situacijo. Če je nekdo po običnem horoskopu neki normalnega, pol veš da je u podznaku idijot. A če je prirodno idijot, pol je fix u podznaku bik. Kdo bi razumel to. Polne lune, eklipse, sončni zastoji, hare hare.

ŽALOSTNA ZGODBA

Ta nesrečna zgodba se je začela na popolnoma povprečno dober dan. Zjutraj ni nihče niti slutil, kako drastično bosta dve popoldanski uri posegli v udoben vsakdan nedolžnega človeka.

Začelo se je, ko sem svojemu partnerju, imenujmo ga J, velikodušno posodila svoje kolo za službeno prevažanje po mestu. Ni minilo 15 minut, ko me je J obvestil, da mu je počila guma. Ker sem dobra kot kruh, sem nemudoma ukrepala ter J-ja in kolo naložila v svoj avto, ki, mimogrede, letos praznuje 23 let in ima posebno mesto v mojem srcu. Sama sem ostala v mestu na petkovi pijači s kolegi in kolegicami, še preden pa sem dobro srknila aperol spritz, me je ponovno klical obupani J, ki mu je na divji vožnji od centra do Viča crknil še moj avto, ki je žalostno obtičal pred upravno enoto (kot smo že mnogi). J je iz crknjenega avta vzel crknjeno kolo in šel peš jokati domov, jaz pa sem jokala na zadnjih sedežih LPP-ja. Naslednji dan je AMZS odpeljal avto k mehaniku, J pa kolo k serviserju. Verjela sem, da se že svetlika luč na koncu predora. V ponedeljek sem se torej usedla na domnevno popravljeno kolo, pot pa sem zaključila že po borih dveh metrih, saj se je zataknila veriga. Popoldne je stanje verige kot »res čudno« diagnosticiral kolega, ki je problem saniral – na tem mestu bi se mu rada javno zahvalila za to (lepo je bilo, dokler je trajalo).

Ker je za avto, star 23 let, zelo težko dobiti rezervne dele, še težje pa je, če ti potem z Nizozemske pošljejo napačne in moraš ponovno čakati na prave, je moja uboga primera v delavnici ždela cela dva tedna. Ko sem končno prejela klic, da je ozdravljena, sva z J-jevim avtom (ki se mu odpirajo tri vrata od štirih, zaklepajo pa nobena) vzhiceno odbrzela ponjo – a zaman. Ko naju je od ponovne združitve s primero ločilo še dobesedno 200 metrov, me je poklical mehanik, da se je ravnokar vrnil s testne vožnje, na kateri mu je počila tudi zavora, kar pa ni fino. Moji starši, ki si zelo želijo, da bi se s primero končno ločili, so to seveda videli kot znamenje z neba, da je čas za drug avto, in so me hujskali proti njej, a ostala sem trdna.

V tednu, ko sem čakala, da se primerina zavora zaceli, sem spet uporabljala kolo. Po dveh dneh vožnje sem ga morala pustiti pri serviserju, ker so se tokrat zataknille prestave. Na tej točki že vsega hudega vajena sem si izposodila J-jev avto z nedelujočimi vrati in sprednjim desnim smernikom, da sem na oduren deževen dan enega gospoda preselila v dom za ostarele. Kot vemo, so deževni dnevi visokorizični za gnečo – jaz sem se znašla v tisti na Celovški. Ko smo speljali, sem se za milisekundo ozrla skozi okno v prelepo arhitekturno krajino ob cesti in seveda ni moglo biti drugače, kot pa da sem trčila v avto pred seboj, ki je že spet zavrl. Čeprav se trudim v spomin priklicati kakršno koli čustvo ob tem dogodku, ne gre. Morda kanček melanholije. Drobec radovednosti, kaj se mi še sploh lahko zgodi. Gospa, ki je zlezla iz avta, je bila neverjetno prijazna (na tem mestu bi se ji rada javno zahvalila za to) in sva se strinjali, da sem bila dovolj nežna, da se njenemu avtu nič ne pozna. Pač pa se je poznalo J-jevemu avtu, na katerega je trk deloval blagodejno, saj je žmigavc začel spet delati (to je bil tudi edini razlog, da sem mu sploh povedala za incident, ki se je sprevrgel v blagoslov).

Foto: osebni arhiv

Ker je ob vseh teh dogodkih minilo že dovolj časa, da je mehanik popravil tudi zavoro, sem se raznežena spet podala po primero, ki pa je v domači garaži spala le eno noč, saj zavorni pedal ni želel sodelovati z mano, tako da smo vsi skupaj naslednji dan preživeli na dvizni gredi, kjer sem izmenično pritiskala sklopko in zavoro. Zatem sem končno svobodno zapeljala svetlejši prihodnosti naproti, čeprav so moji starši seveda bili že zelo prepričani, da prihodnosti za primero ni in je tudi ne sme biti. Že en teden kasneje se je izkazalo, da mnenje z njimi deli tudi policija, ki me je z obvoznice speljala s sramotilnim napisom POLICIJA – VOZI ZA MANO! Kao da se na rondoju Tomačevo nisem ustavila na rdeči luči (laži in natolcevanja) in potem prevozila polno črto (ker pač še nisem hotela na Žale). V svoji 14-letni karieri voznice sem dobila prve tri kazenske točke in denarno kazen (polovička 125 € – ugodno!).

Od žalosti je primerin zavorni pedal spet zahreščal (jutri jo peljem k mehaniku), smernik na J-jevem avtu pa je spet ugasnil. Staršem tega še nisem povedala.

EPILOG

V pomanjkanju dejanskih in legalnih možnosti za prevoz na rano sobotno jutro pokličem taksi na Metelkovo. Ker ga pred Galo Halo ravno ne bi naročila, kot lokacijo navedem zdravstveni dom. Kulturno in kontrolirano, kolikor se le da, se usedem na zadnji sedež, taksist pa pripomni: »Joj, kakšni so tile, ki prihajajo z Metelkove – en uč jim gleda proti Šiški, drug pa proti Mostam.« Strinjam se, grozno. Po še nekaj sto prevoženih metrih me vpraša: »A vi pa prav v zdravstvenem domu delate?«

Neonka

Podoba, da ugaja tebi, pa vsem moškim sveta. Ker je pomembno,
da ugajaš,
da si čebula.

Čebula vseh ljudi, ki si jih občudovala
in postala.
Vse osebnosti po okusu belega osvajalca na evropskih tleh.

Greh
in dekleta
in primerjave.

Hierarhija.
In kje si ti na lestvici kolektivno sprejetega?
In te gledajo, kako se premikaš.
Tvoj nasmeh, obraz in telo.
Kaj imaš oblečeno,
kako si urediš frizuro.
Ali si naličena?
Po čem dišiš, je to Dior?
Tvoje telo.

Ampak ne tebe.
Ne tebe, ki je skrita pod vsemi plastmi ne tebe.

Greh
in dekleta
in primerjave.

Nina Cigale

Foto: osebni arhiv

Jean Nikolič

PRIKRITO BREZDOMSTVO LGBTIQ+ MLADIH V SLOVENIJI

INTERVJU: VESNA ŠTEFANEC, DRUŠTVO PARADA PONOSA

024
KRALJI
ULICE

Pri raziskovanju problematike (prikritega) brezdomstva LGBTIQ+ mladih v Sloveniji, sem ugotovil, da so informacije na to temo zelo skope, več kot opazen je tudi manko domačega strokovnega gradiva, zato sem se obrnil na Vesno Štefanec, vodjo programa SQVOT – programa za zmanjševanje tveganja za brezdomnost in stanovanjsko izključenost LGBTIQ+ mladih, ki deluje v okviru Društva Parada ponosa in je prvi in (za zdaj) edini program, ki celostno naslavlja problematiko brezdomnosti in stanovanjske izključenosti med LGBTIQ+ mladimi pri nas. Je tudi soavtorica publikacije Ljubo doma?, prvega slovenskega raziskovalnega poročila na to temo. Intervju sva opravila aprila 2022 v prostorih društva Parada ponosa v Ljubljani.

S čim se ukvarja program SQVOT?

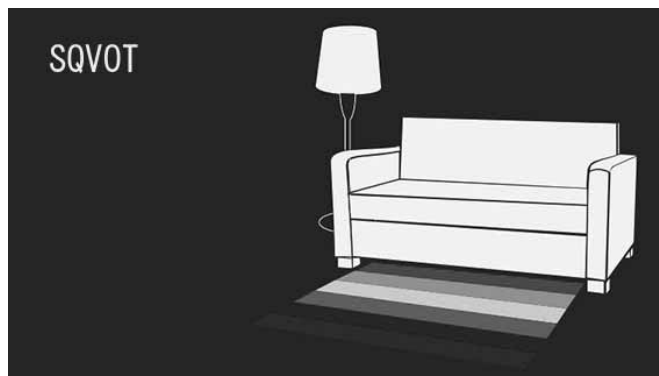
Program SQVOT je nastal z namenom naslavljanja brezdomnosti in stanovanjske izključenosti mladih LGBTIQ+ oseb. Ukvarjamo se z različnimi področji, ki se dotikajo tega fenomena. Nudimo kratkoročne krizne namestitve, ki so namenjene mladim, ki se znajdejo v hudih urgentnih stanjih. Gre za inovativno prakso, kjer smo se povezali z našimi prostovoljci in prostovoljkami, ki nudijo te nastanitve na svojem domu. To so dvo- do tritedenske nastanitve, v času katerih skušamo delati celostno z vključeno osebo, tj. ugotoviti, kje so podporni dejavniki in največji dejavniki tveganja, ter jih primerno nasloviti. Pomemben del sta tudi promocija in preventiva na področju duševnega zdravja, saj smo ugotovili, da so težave, povezane s tem, velikokrat vzrok in posledica stanovanjskih stisk in stanovanjske izključenosti. Nudimo psihosocialno svetovanje, čustveno in pravno-administrativno podporo ter spremstvo in zagovorništvo; opravljamo tudi skupnostno delo, na Metelkovi smo v Klubu Monokel odprli »dnevno sobo«, to je prostor, ki mladim omogoča varen pristop k sistemom pomoči, v njenem sklopu poteka še ozaveščanje, saj ugotavljamo, da je stopnja razumevanja primerne in varne nastanitve med LGBTIQ+ mladimi izjemno nizka, kar potrjuje tudi naše poročilo (42 % od 250 vprašanih, op. avt.).

Lahko trdimo, da je med LGBTIQ+ mladimi višja stopnja tveganja za brezdomstvo kot med njihovimi heteroseksualnimi vrstniki?

Da. Absolutno. To kažejo tudi tuje raziskave, a pri nas na žalost celostne raziskave še nimamo, da bi lahko opravili primerjavo. Dejstvo pa je, da so mladi LGBTIQ+ v večji nevarnosti za stanovanjsko izključenost že zato, ker se pogostejše spopadajo z zavračanjem primarne družine, in tu je velik dejavnik tveganja za mlade, ki jih starši po razkritju spolne identitete postavijo na cesto ali pa ne zdržijo več prikrivanja in odidejo v manj ustrezne bivanjske situacije. Treba se je zavedati, da tudi mladi, ki živijo doma in prikrivajo svojo identiteto ali zaradi svoje identitete živijo v nasilnem okolju, doživljajo stanovanjsko izključenost in nimajo ustreznega bivališča. Vidnega (cestnega) brezdomstva med LGBTIQ+ mladimi sicer ni veliko, večinoma govorimo o prikritem brezdomstvu, tj. o neprimernih in negotovih nastanitvah.

Po meni dostopnih podatkih naj bi bil eden od štirih najstnikov, ki doma razkrije svojo spolno identiteto, prisiljen zapustiti dom. To naj bi bil tudi najpogostejši razlog za stanovanjsko izključenost LGBTIQ+ mladih. Lahko to potrdiš ali ovržeš?

Lahko potrdim, da je to zelo pogost pojav, s katerim se srečujemo v praksi. Ti starši ne izpolnjujejo svojih starševskih dolžnosti, poleg tega, da jih postavijo na cesto, jih prenehajo tudi preživljati, čeprav je to še vedno njihova dolžnost. Glede na tuje raziskave je kar 40 % brezdomnih

mladih identificiranih kot del LGBTIQ+ skupnosti, kar je precejšnje nadzastopanje, če vemo, da se v splošni populaciji okoli 10 % oseb identificira znotraj te skupnosti.

Koliko oseb se obrne k vam po pomoč na letni ravni?

Težko govorim o številkah na letni ravni, saj je SQVOT povsem nov program. Lani smo storitve izvajali testno brez sredstev, z 2022 pa smo jih začeli nuditi tudi uradno in za program prejemamo sofinanciranje MDDSZEM-ja. V tem času smo opazili visoko stopnjo nezaupanja mladih v nevladne organizacije, tudi v nas, čeprav smo vsi del LGBTIQ+ skupnosti in smo jim tudi generacijsko blizu. Zato smo začeli izvajati terensko in skupnostno delo. Vemo, da težave so, vemo, da se mladi spoprijemajo s stanovanjsko izključenostjo, vemo, da spijo na kavčih pri prijateljih, vemo, da je med njimi visoka stopnja dnevnega brezdomstva, vendar je SQVOT mlad program in še ni imel dovolj časa za vzpostavitev prepoznavnosti, da bi se mladi samodejno obračali na nas.

Kako potekajo kratkoročne krizne namestitve?

Lani smo splošni javnosti poslali klic na pomoč in že v prvem krogu se je oglasilo okoli 15 oseb, ki so bile pripravljene nuditi svoje stanovanjske kapacitete za namen kratkoročnih kriznih namestitev. Trenutno sodelujemo z desetimi osebami, ki za dobo dveh do treh tednov nudijo sedem nastanitev, saj imamo v programu tudi pare. Sodelovali so tudi pri oblikovanju celotnega mehanizma, od poteka nastanitve, pravnih vprašanj do možnih zapletov. To so tako heteroseksualne kot LGBTIQ+ osebe, čudovita pisana ekipa. Nastanitve nudijo brezplačno in se za nuđene storitve tudi nenehno usposabljaajo, tako da obvladajo LGBTIQ+ vsebine, osnove prve čustvene pomoči, krizne scenarije itn. V svojo prostovoljsko dejavnost so ogromno vložili, in ta praksa se je izkazala za zelo dobro.

Vemo, da se populacija mladih, o kateri govoriva, spopada z družbeno stigmo in diskriminacijo. Nekateri menijo, da smo kot družba na tem področju napredovali. V kolikšni meri sta dejansko prisotni v naši družbi?

To je žalostno in še vedno zelo prisotno. Tudi sama se moram večkrat opomniti na to dejstvo. Živim v Ljubljani, in tu je vseeno malo boljša klima v tem smislu, drugačna socialna dinamika. Med tem pa je na bolj ruralnih območjih Slovenije še vedno ogromno: homofobije, transfobije, nasilja, pogojenega s sovraštvom, sovražnega govora (ki prihaja tudi iz poslanskih klopi) itn. Dejstvo je, da je stigmatizacije in diskriminacije veliko, a sta bolj prikriti, ker nista več tako družbeno sprejemljivi kot nekoč. Nanju je treba opozarjati. V tem kontekstu rada govorim o manjšinskem stresu, ki smo mu LGBTIQ+ osebe izpostavljene

celo življenje. Je nekaj, kar na nas vpliva konstantno, ker se moraš neprestano razkrivati, in vsakič, ko se razkriješ, tvegaš nov sovražen odziv ali zavrnitev. Poleg tega je otežen dostop do družbenih virov; zaposlitev, stanovanj, zdravstvenih storitev ... Morda se na prvi pogled ne spopadamo s to problematiko, saj ne ubijajo gejev na ulici, ampak so vse omenjene oblike nasilja izjemno škodljive in zelo prisotne.

Lahko transspolne osebe dodatno izpostavimo v tem smislu?

Zagotovo. Transspolne osebe so podvržene dodatnim dejavnikom tveganja – tako na področju duševnega zdravja kot na področju diskriminacije. Spol je še vedno nekaj tradicionalnega pri nas, preseganje teh mej pahne ljudi v nelagodnost, ki izzove močne odzive. Spopadajo se z različnimi diskriminatornimi postopki, npr. pravnimi in sistemskimi oblikami nasilja, ki jih obravnavajo kot nekoga, ki ni zdrav. Dostop do različnih storitev je v njihovem primeru še bolj otežen, saj so te večinoma deljene binarno po spolu (zavetišča, varne hiše ipd.).

Koliko mladih po tvojem mnenju prikriva spolno identiteto?

V svojem poročilu navajamo, da je od 250 zajetih LGBTIQ+ oseb 20 % izjavilo, da jo v trenutnem bivanjskem okolju prikrivajo. Razlogi, ki jih navajajo, so strah za svojo varnost, strah, da bi jih starši zavrnili, strah, da bi morali zapustiti nastanitev ... Če gledam našo širšo skupnost, menim, da nas še vedno preveč prikriva svojo identiteto. Zlahka se znajdeš v situaciji, ko se ne počutiš varne_ga, da se razkriješ. Pričakuješ diskriminacijo, nasilje, nelagodnost, kršenje osebne integritete ali drugačno obravnavo. Sama sem že dolgo aktivistka in sem natrenirana, da lahko odgovorim na sovraštvo, sem okej sama s sabo, imam močen podporni sistem, a se še vedno znajdem v situacijah, ko se mi je težko razkriti.

Kako prisotno je fizično nasilje?

Je prisotno, ampak je o številkah težko govoriti, saj je malo uradnih prijav. S policijo ima naša populacija zelo slabe izkušnje. Nekateri policisti so korektni in znajo primerno odreagirati, a je med njimi tudi zelo veliko homofobnih in transfobnih oseb, ki osebo dodatno viktimizirajo. Ugotavljamo, da je veliko fizičnega nasilja tudi v primarnih družinah.

So zaradi odsotnosti primarne družine brezdomni LGBTIQ+ mladi bolj izpostavljeni težavam v duševnem zdravju, drogam, prostituciji, kriminalu?

Vsekakor. Občutek, ko te družina, ki bi ti morala nuditi varnost, zavrne, močno vpliva na samodojemanje. To je manjšinski stres, ki vpliva na to, kako dojemáš svojo vrednost. Mislim, da je to glavni dejavnik tveganja za vse, kar si naštel. To vodi v brezupnost in iskanje nekih izhodov, ki običajno niso konstruktivni, tudi misel, da si jih ne zaslužiš, je lahko prisotna. Prosim za pomoč ali iskati podporo se pogojuje s tem, da verjameš, da si ju zaslužiš. To je začarani krog, v katerem so ti mladi vseskozi izpostavljeni sporočilu, da niso vredni, da ne spadajo v družbo, da ne spadajo nikamor.

V svojem poročilu navajate, da kar 58 % mladih meni, da bi jim pri reševanju trenutne neustrezne bivanjske situacije najbolj pomagala psihosocialna pomoč oz. terapija, a si jih to s trenutnimi dohodki lahko privoščijo le 11 %. To je presenetljiv podatek. Lahko to pripišemo manjšinskemu stresu, o katerem sva govorila?

Tako je, to je bil zelo pomemben podatek za nas in smo se nanj takoj odzvali ter oblikovali program, ki ga je podprlo tudi zgoraj omenjeno ministrstvo. Gre za program izboljšanja duševnega zdravja LGBTIQ+ oseb in skupnosti, ki mu ljubkovalno pravimo Duško. Kot skupnost se srečujemo s hudimi duševnimi težavami, vendar ne govorimo o osebnostnih motnjah, ampak predvsem o anksioznosti, depresivnosti in drugih duševnih stiskah, ki jih je treba nasloviti. V strokovnih

Leah Artist Mihalic

terapevtskih krogih še vedno ne razumejo vpliva osebnih okoliščin in manjšinskega stresa na duševno zdravje LGBTIQ+ oseb. Obravnavajo jih kot posledico spolne identitete in ne kot problem, ki izhaja iz okolja, v katerem oseba živi.

Kaj so najnujnejši ukrepi na področju (prikritega) brezdomstva LGBTIQ+ mladih?

Na podlagi prakse v kratkoročnih kriznih namestitvah ugotavljamo, da nujno potrebujemo dolgoročneje rešitve bivanjskih situacij brezdomnih mladih, da se imajo čas postaviti na noge. Mladi, ki jih gostimo, so na prehodu v odraslo življenje in še nimajo sredstev za vstop na nepremičninski trg, za vstop na trg dela pa potrebujejo varno nastanitev. Eno je pogojeno z drugim. Tu je največji manko, ki ga opazamo. Za prestop v odraslo življenje potrebujejo varen prostor, kjer si bodo lahko zgradili življenje, ki ga želijo živeti v odraslem obdobju. Naš cilj je pridobiti stanovanjske enote in jim v tem procesu nuditi celostno podporo.

Bi še sama kaj dodala?

Ozaveščanje javnosti in delo z družinami sta absolutno prioritetni področji, na katerih je treba delati. V tem smislu bomo za pomoč in podporo prosili širšo javnost in partnerske organizacije, saj želimo doseči čim več ljudi. To ozaveščanje je pomembno za naslavljanje vseh staršev in skrbnic_kov, ki ne vedo, kako naj se spopadejo s spolno identiteto svojega otroka ali sobivajo z njim. Tako bi lahko zmanjšali dejavnike tveganja pri LGBTIQ+ osebah. Moramo odpreti oči in gledati soljudi s srcem, saj ogromno ljudi živi v stiskah, ki jih ne vidimo. Paziti moramo tudi na jezik, ki je tisti, ki povzroča ogromno teh težav, o katerih sva govorila. Jezik, ki izključuje, jezik, ki je sovražen, tudi v šali.

Razširjenost pojava brezdomstva LGBTIQ+ mladih in s tem povezanih težav zahteva takojšnjo intervencijo. Medtem ko čakamo, da se politika zgane in uvede programske ukrepe, ki bi omilili škodljive posledice brezdomstva mladih v LGBTIQ+ skupnostih, imamo v nevladnem sektorju že vzpostavljen močen kader mladih s potrebnim strokovnim znanjem. Njihov prispevek je ključnega pomena tako za sooblikovanje politik in programov pomoči kot tudi za doseganje merljivih in trajnostnih rešitev, zato jih je treba sistemsko podpreti in izkoristiti njihova znanja.

Družba, ki izključuje, nima prihodnosti.

Kraljevi recenzor:

SNG DRAMA LJUBLJANA: TEŽKO JE BITI BOG

Dramska igra z idejnim sporočilom vabi, da se na dogajanje naučimo gledati v vlogi opazovalca, uporabiti gledališko igro kot orodje kritike in pogledati v ogledalo družbenemu sistemu. Odrsko delo pripoveduje o izmišljeni realnosti v letu 2134 na planetu izven našega osončja, poseljenem s humanoidnimi roboti in ostanke propadajočega človeštva, ki ga s tajno policijo ter služabniki terorizira Don Reb, princ teme in vladin poveljnik, ki spodbuja, da se v družbi preganjajo intelektualci, znanstveniki, pesniki, zdravilci, ter sili nezasužnjene v suhoparno življenje, podvrženo religijskim dogmam. Ljudje se združujejo v nadrealistične ideologije, zažigajo knjige, podirajo akademije, razum in modrost v družbi se razkrajata, cvetijo pa kaos, lakota in razbojniške tolpe. Z Zemlje prispejo znanstveniki, da bi raziskali, zakaj je toliko nesreče v tem delu veselja, pri tem pa se ne smejo vmešavati v politiko. Vodilni raziskovalec odprave Anton don Romata predstavlja racionalno in skrajno optimistično figuro. Okleva, da s svojim ravnanjem ne bi posegel v naravni tok zgodovine, a se naposled le odloči pomagati zatiranim. Po romanu *Težko je biti bog* upodobljena slovenska odrska pravljica režiserja Aljoša Živadinova Zupančiča poudarja misel,

Foto: Peter Uhan, SNG Drama Ljubljana

da moramo prisluhniti objektivni družbeni apatiji in empatiji ter načrtovati boljšo prihodnost za celotno človeštvo. SNG Drame Ljubljana se zahvalujem za vstopnico.

Jan

KINO ŠIŠKA: NEW WAVE REUNION, 20. 4.

Foto: osebni arhiv

Žur k gate raztrga! – Paraf, Grad, Lublanski psi

Res je, da se kaj takega ne zgodi vsak teden ali mesec, toda ko

se to zgodi, bi bil velik greh, če bi manjkal. Nostalgija. Najprej je skupina Grad podkurila kres, ki ga je odtrgani Mario z Lublanskimi psi še bolj razplamtel, vse dokler se ni Parafom pridružil Valter in vulkan je izbruhnil. Mladost se je cedila. Bilo je noro. Podoživljal sem 80. leta in kmalu opazil, da nisem edini. Mladina je norela pred odrom. Tako kot jaz, ko sem bil v njihovih letih. Na koncertu sem se počutil kot pank penzionist, a mi noge niso dale stati pri miru. Niti glava. Mladi, ki so se metali z odra ... Ja, jaz sem se vrgel na koncertu Dead Kennedys v stari Gorici. Mladi, ki sem se jim moral približati, pa ne da bi norel z njimi, ampak da sem lahko snemal. Če mi že kosti niso dovolile norenja, pa so bili moji možgani v totalni – in to je to! Zadovoljstvo brez meja. Skratka, bil je lep izlet v preteklost, ki se ne more več ponoviti. Kinu Šiška se zahvaljujem za brezplačni vstopnici.

Punk will never die!

Taubi

SITI TEATER BTC: JE**LA NAS KORONA, 6. 5.

V polno zasedeni dvorani je s še vedno aktualno stand-up uspešnico nastopil komik Tadej Toš. S prijetnim žvižganjem nas je najprej popeljal v drug svet. Nato se je začelo. Prek njegovih besed smo se spomnili ukrepov, odredb, vodnega topa in mask, Romov v hotelu Kempinski, odredbe 1 človek 1 pes med policijsko uro ... Priznam, smejali smo se zelo na glas in obenem upali, da je to obdobje

dokončno za nami. Ploskali smo in si brisali solze. In za konec, najlepši konec, smo skupaj zapeli *Kaj nam pa morejo, če smo vesel*. Siti teatru BTC se iskreno zahvaljujem za podarjeni vstopnici.

Perica

Foto: arhiv SITI TEATRA

KONCERTNI UTRINKI

Običajno glasbenike iz Afrike povezujemo z etno ali world glasbo, jazzom ali afrobeatom. Tokrat pa je v Gala hali nastopil kenijski dvojec DUMA, ki združuje hrupno evforijo, nepopustljivo fizičnost in uporniško držo. In res je bilo zelo udarno in glasno. Kot »predskupina« je nastopil Jaka Berger aka Brgs. Tudi glasbenikov iz Indonezije na naših odrih ni videti kaj dosti, zato je bil obisk kluba Channel Zero skoraj nujen. Tam je nastopil dvojec Senyawa, ki v svojem izrazu neprestano išče povezave med domačo tradicijo in novimi izraznimi možnostmi. Zelo udarno in vroče je bilo tudi na koncertu Damirja Avdića v Stari mestni elektrarni, kjer je predstavil svoj zadnji projekt Mainstream Horror. Seveda niso manjkali starejši komadi. Nekaj povsem drugega, neka nova izkušnja pa se je odvijala v Cirkulaciji2, kjer je Kasper T Toeplitz skupaj s Tatiano Kocmur, Markom Batisto, Simonom Macuhom, Borutom Savskim in Stefanom Doepnerjem izvedel kompozicijo Burnig House. Za zaključek naj omenim še veliki koncert Gremo volit, kjer je podporo aktivnemu državljanstvu in udeležbi na volitvah izkazalo več glasbenih skupin, glasbenic in glasbenikov, med drugimi tudi Vlado

DUMA

Foto: Jože Balas, FOTO NOTE

Damir Avdić

Foto: Jože Balas, FOTO NOTE

Kreslin & Mali bogovi, Koala Voice, MRFY, Ana Vipotnik & Igor Leonardi, Roza in zbor, Jani Kovačič, Brina in MEF & NOB. V naslednjih tednih bo dobre muzike še več, zato se le odlepите s svojega kavča. Vroče bo!

Jože Balas

Koala Voice

Foto: Jože Balas, FOTO NOTE

KONCERTNE NAJAVE

63. JAZZ FESTIVAL LJUBLJANA

15.–18. 6.

Jazz festival Ljubljana, ki je prejemnik nagrade Europe Jazz Network 2018 za najdrznejši program, bo tako kot v preteklih letih potekal v Parku Sveta Evrope in v Cankarjevem domu. Na dveh zunanjih odrih bodo med drugimi nastopili Fire! Orchestra, Freekind, Jure Pukl ANoRok, Irreversible Entanglements, Birds of Unknown, Chelsea Carmichael, Kristijan Krajncan, Miha Gantar & Marta Arpini ter Adis Sirbubalo. V Gallusovi in Štihovi dvorani in v Klubu CD pa še Hamid Drake's Turiya: Honoring Alice Coltrane, Ottla, Cansu Tanrikulu feat. Greg Cohen and Tobias Delius, Anouar Brahem Quartet, Abacaxi, Ava Mendoza in Miha Gantar. Druge nastopajoče si lahko ogledate na povezavi www.ljubljana jazz.si. Zaključimo z besedami vodje festivala Bogdana Benigarja: »Nestrpnost čakamo na 30 koncertov s skoraj 150 nastopajočimi iz 20 držav ter držimo pesti, da bodo okoliščine dovoljevale prešerno festivalsko razpoloženje in druženje ob odličnih koncertih s sijajnimi glasbenicami in glasbeniki. To si zaslužimo vsi.«

FESTIVAL LENT 2022: LAIBACH – MI SMO NAROD

24. 6.

Letos že 30. izvedba mariborskega festivala, za katerega lahko rečemo, da je praznovanje umetnosti, kulture in ustvarjalnosti vseh žanrov za vse generacije ter prostor odkrivanja, spoznavanja, srečevanja in sobivanja najrazličnejših kultur. Festival, ki bo potekal med 24. junijem in 2. julijem združuje folkloro, gledališče, glasbo in še kaj. Program si lahko ogledate na spletni strani www.festival-lent.si, tokrat pa omenimo le apolitično politični muzikal Mi smo narod (Wir sind das Volk) skupine Laibach. V mariborskem Avditoriju Lutkovnega gledališča bodo skupaj z gosti uprizorili za dobro uro in pol visokooktanske domoljubne zabave. Resda gre izvirno za domoljubje, ki temelji na nemški literaturi, ampak domoljubni užitek je univerzalen in zato velja tudi za Slovence – in zakaj ne tudi za Štajerce!

Jože Balas

Viri: prireditelji, organizatorji in založbe nastopajočih

Izza rešetk:

SPREJEMNA SOBA ŠT. 45

Spoštovani kralji in kraljice!

Spet vas lepo pozdravljam in se vam zahvaljujem za objavo. To, kar pišem, je le vrh ledene gore dogajanja po priporih in zaporih.

III

Vlade mi je nekaj prikrival, ker je rekel: »To je tista zdravnica, ki rada izgovarja široki e.« Jaz mu nisem povedal nič o njenem e-ju in me je presenetilo, da tudi on pozna njen široki e, saj je malo prej trdil, da je ne pozna. Spet sem pomislil, kdo režira to predstavo, kdo se tako šali z menoj. Izdati moram, da sem psihiatrinji poslal tri pisma, ker me ni več klicala na urinske teste, a jaz sem se rad pogovarjal z njo. Večkrat sem s polnim mehurjem čakal na njen poziv, ki ga ni bilo. Od nje sem želel dobiti potrdilo, ki bi omogočilo, da pridem prej do samske sobe. Ni mi ga želela dati in sem ji najprej pisal v njeno redno službo na Grablovičevi ulici v Ljubljani. Ker mi ni odgovorila in me ni klicala na razgovor, sem napisal še eno pismo, ki sem ga naslovil na ambulanto na Povšetovo ul. 5. Tudi na to ni odgovorila in sem ji spet pisal v redno službo. Nato sem odnehal, ker nisem hotel, da bi me imela za fanatika. Prepričan sem pa, da ji moje besede pridejo do živega. Vladu sem moral povedati, kar mu pripada. Brez zadržkov sem mu rekel, da je paranoičen, in svojo izjavo utemeljil z besedami: »Res misliš, da ima neka zdravnica čas, da sledi pacienta? Takih zadetkov, kakor si ti, sta polna Metelkova in park Tabor. Nič posebnega nisi in ne verjemi vsem zgodbicam, ki si jih takšni in drugačni tabletomani izmišljujejo.« To ga je malce pretreslo, ker mi je dejal: »Govori malo tiše, saj veš, da so vse sobe ozvočene.« S tem mi je le potrdil svojo paranojo. Odgovoril sem mu, da v to ne verjamem in naj se raje malo odpočije. To je tudi storil. Ulegel se je na spodnje ležišče pograda, se pokrtil in skoraj takoj zaspal. To vse se je zgodilo med tem, ko je bil Easton na telefonu. Obnašanje tega človeka in njegove besede so mi dali misliti. Najbolj me je motilo to, da sem pomislil, da se nekdo namerno šali z menoj, kakor se jaz šalim z novimi prišleki objekta na Povšetovi 5 v Ljubljani, v sprejemni sobi št. 45. Vlada je nekdo nagovoril, da mi pove vse tisto, kar mi je povedal, sem pomislil. Vse te misli sem ovrget, ker sem se počutil, da še sam postajam paranoičen. Paranoja, strah in drugi občutki doletijo skoraj vsakega obiskovalca pripora in so normalni občutki za takšno situacijo, a je treba le obdržati prisebnost in te občutke v svojo korist. Zdaj v primerih, ki jih tu srečujem, vidim, kako alkohol v kombinaciji z zdravili in drogo uničuje psiho in telo človeka. Sicer sem rad malo opit ali zadet, a alkohola skorajda ne pijem, odkar me je zapustila ljubljanska Madonna. To, da me je pustila, ker sem preveč pil, je nekaj najboljšega, kar se mi je zgodilo. To, kar se prodaja na ulici

in ni tovarniško pakirano, je slabe kakovosti in je polno raznih nezdravih primesi, a alkohol sam po sebi in/ali v kombinaciji z zdravili ni nič manj škodljiv. Dobro in kakovostno drogo je res težko dobiti. Tako pravijo na ulici. Moje misli je prekinilo odklepanje vrat sprejemne sobe št. 45 in v sobo se je vrnil Easton. Govoril je z ženo in otroki. Da bi si popravil razpoloženje, sem ga vprašal: »Ali veš za kakšno žensko, ki bi me hodila obiskovat v zapor?« Po sobi se je razlegel njegov smeh in jaz sem se mu samodejno priključil. Vlade naju ni slišal in je še naprej spal. V mislih imam Eastonov smeh in njegov veseli obraz, ki me je dolge tedne spremljal v sprejemni sobi št. 45.

Vlada zdaj lahko vidim skozi okno sprejemne sobe št. 45, kako se sprehaja po dvorišču z želvjo hitrostjo. Popoldnevi so že topli, saj je že konec meseca maja, a Vlade še vedno nosi zeleno zimsko jakno z volneno podlogo. Ni videti družaben, a je zadovoljen. Usede se pod pergolo in si počasi navija cigareto. Včasih stoji na soncu in kadi. Videti je zamišljen in tak je bil tudi v sprejemni sobi, ko ni govoril, le njegov obraz ni videti toliko zaskrbljen. Videl me je pisati in me spraševal o tem. Povedal mi je tudi, da ima prijatelje na Kraljih ulice, in ti radi objavljajo kratke zgodbe. »Piši jim!« In je dodal še naslov: Pražakova 6. »Ni slaba ideja, toda od tu znotraj je skoraj nemogoče kar koli urediti. Nimam interneta, še računalnika nimam, in ne bom dobil nikakršnih povratnih informacij in vse imam spisano v rokopisu. V zavodu še do fotokopije težko prideš,« sem odgovarjal. Res je, da imam željo po objavi, to bi bila potrditev mojega dela.

O zgodbi, ki jo pišem in se imenuje Sprejemna soba št. 45, kar nenehno poudarjam, sem začel razmišljati po nekaj dneh, ko sem videl, da se v sprejemni sobi na Povšetovi 5 v Ljubljani veliko dogaja in da ima malo ljudi vpogled v to, kaj se v njej dogaja. Vsi ti ljudje. Njihove zgodbe so same težile, da se zapišejo. Pišem s kemičnim svinčnikom na prazne tiskalniške liste in težko dohajam vse, kar je vredno zapisati, in se stalno opominjam na vsebinsko kakovost zapisa. Da mi vse skupaj uspe povezati in napisati v urejeno čitljivo besedilo, zahteva ogromno truda, toda mene zabava in trud začutim šele, ko mi usahnejo ideje in preneham pisati. Čas mi ni več problem in temu, kar počnem, pravim kar delo. Vsakomur se je že zgodilo, da se je naveličal počitnic in se je želel vrniti na delo. Občutek je tak, pa čeprav sem po naravi hedonist in ne lenuh, kakor radi trdijo drugi. Računal sem tudi, koliko časa porabim za napisan list besedila. Ko sem vse skupaj seštel, sem ugotovil, da sem garač. Rokopis pred menoj je dokaz. Tako mi je všeč in najpomembnejše je, da ohranim prisebnost.

N. Viktor, ZPKZ Dob

**NAJBOLJŠI GRAFIT, KI SEM GA VIDEL ZA ZAPORNIŠKIMI ZIDOVI, JE BIL V TOALETNIH PROSTORIH:
»OVDJE SU SE USRALI I NAJHRABRIJI!«**

SALE #026

REZERVAT: DNEVNIK OBSOJENCA 0-118/2015

Ta dnevnik je resnična zgodba življenja v ZPKZ Ljubljana, Povšetova ul. 5. Pisati sem ga začel 26. 4. 2015. Naj vam bo v veselje brati ga in naj vam nekaj da, kaj koristnega. Glede na to, da se najde v njem tudi kaj nepojasnjene, čudnega, nedorečenega, naj vas ne bo sram. Vprašajte. Moj elektronski naslov vam je vedno na razpolago: taubi66@gmail.com.

Sreda, 8. 7.

Bolje v črni zemlji krili kot pod soncem sužnji dnovi ... Mar ni tako nekako pesnil naš veliki Franc? Kot bi to doživljal tu. Kot da sem del tega. Ne bi rad bil, pa sem. Kot številka v registru neke oblasti. Kot delček, člen neke verige. Ne mi utrujati, da smo to vsi. Ja, smo, a kako? Jaz v tej verigi rezervata ne želim biti. Tu me utaplajo. Ubijajo. Nekdo nekaj dela zame in »zame«, nekdo misli name in »name«, a jaz o tem ne vem nič. Nihče mi nič ne pove. Zaprt sem v vrtiljak svoje sobe. Ura je enaka dnevu, dan mesecu in mesec neskončnosti. Vsi pa nekaj delajo zame. Kaj? Zakaj? Čemu? Zakaj nihče nič ne pove? Zakaj je v mojih očeh megla, ki je ne morem odgnati? Roke mi mrtve ležijo ob telesu. Za koga? Ne vem. Zakaj imam tisti občutek prekletstva, da nekaj ne delajo zame, ampak proti meni? Ta ogabni občutek robota. Živim, da umrem, in umrem, da bi potem živel. Mar ni to tako svetopisemsko? Zakaj živim in umrem? Zakaj moram umreti, da bi potem živel? Preklete. Se mi meša? Ne! Nočem, da se mi meša! Nočem biti zmešan! Nočem, da se mi odtrga. Vem, marsikdo bo rekel, da sem pesimist. Da naj gledam svetlobo. Glej, sonce! Rad bi bil na svetlobi, a ta je tako daleč za devetimi gorami, za devetimi vodami in petimi bifeji. Tam je konec predora. Jaz pa sem trenutno v njem. Na četrtni? Polovici? Ne vem. Dolžine ni mogoče izmeriti. Tu je hladno, vlažno; tu je tema, da ne vidim niti prsta pred nosom. Na slepo tavam nekam naprej. Raje bi bil zunaj. Na toplem. Ne pa pod pelerino te koščene matilde. Samo, treba je priti ven. Potrebna je energija, da se prekopljem ven. Energija? Kje jo najdem, ko jo kot pijavke

izsesavajo iz mene? Saj je vseeno. Živim, da bi umrl, in umrl bom, da bi živel.

Četrtek, 9. 7.

Ljudje se tu menjajo kot *gate*, čas pa ostaja kot postana voda – tako nekako teče čas v večnosti rezervata. Danes so selili Duleta. Tip, ki so ga po letu in pol iskanja končno našli, in pred mesecem policisti tudi pripeljali sem, je že odšel. Na hitro so mu uredili delo in polodprti oddelek (odprte sobe, obiski izven rezervata, delna svoboda) in možnost predčasnega odpusta. Zadovoljen sem zanj, ubija pa me teža vprašanja delovanja zaposlenih. In jaz? Prišel sem sam in se takoj spustil na kolena in sodeloval pri vsem mogočem – dobil pa drek v obraz. Zakaj? Odgovora ni – le jaz si ga lahko zamislim. Ali, kot mi je rekel nek specialni pedagog: »Tako se tu dogaja. Eni prej in drugi kasneje. Sicer pa ste sami odklonili vse ugodnosti.« Kaj? Kdaj? Ves čas sem sodeloval z njimi za lopate peska v oči. Ves ta čas sem plesal, kot so oni igrali. Sem lajal? Ne, mijavkal sem, karavana pa je šla dalje. Morda je tako celo bolje – psihično ne bom nikomur ostal nič dolžan. Odsedel bom, kar mi zakon odreja, in jih potem poslal v *kurac*. Sicer pa mi gre na smeh, saj sem obsojen v imenu ljudstva. Ko je kolega (pa ne le eden) bral mojo sodbo, je rekel: »Čigavega ljudstva? Mar jaz nisem ljudstvo?« Najbrž v imenu farizejskega etabliranega ljudstva, ki je te zakone pisalo, in teh polpismenih pravnikov, ki vse to realizirajo. Pa pustimo to. Zdaj smo v sobo dobili novega – Jure, novi val rezervata. Na pol smrkavec, pameten kot hudir. Takoj je začel s svojo modrostjo. Ampak mene *boli briga*. Jaz imam svoje knjige in on svoje računalniške igrice. Briga me. Svojo posteljo imam in oklepal se je bom do konca. Knjižnica mi bo nahranila možgane – ki bodo, dokler bodo. Čeprav se še nekako držim, pa vseeno čutim, da mi jih rezervatni možganožer že pošteno najeda.

Taubi

029
KRALJI
ULICE

V TRETJE GRE RADO – ZAPOR, KI MI JE REŠIL ŽIVLJENJE

Sedanost

Ime mi je Sabina. Mnogi kralji in kraljice me poznajo. Odvisnica sem že nekaj časa, a v obdobju 2021/2022 sem dosegla svoje dno. Pristala sem na ulici – prostovoljno. Bilo mi je povsem vseeno, čeprav mi je bila nudena pomoč, lahko bi si jo tudi sama poiskala, možnosti je bilo veliko. V priporu sem od 6. aprila in čaka me dolga kazen. To še zdaleč ni moja prva runda: 2013–2017, 3,5 leta, in 2018, pet mesecev, zato pravim, da gre v tretje rado. Tokrat mi je zapor rešil življenje. Več podobnih zgodb poznam, a ta je moja. Zdelana sem, zelo, shirana še bolj. Pravijo, da sem bila ena od lepotic Ljubljane. Sedaj sem na invalidskem vozičku, da o videzu ne govorim.

Vozičku, ja!

Kolk me je začel boleti decembra. Počasi, a vztrajno se je bolečina stopnjevala. To sem zdravila z ogromnimi količinami heroína in Flormidala. Šepala sem, a sem, ko sem bila nafilana, hodila normalno. Vse skupaj sem pripisala poškodovanemu živcu. A ni bilo tako. V zadnjem mesecu dni se je situacija poslabšala. Zdaj bolečino občutim krat 1000, kajti droge nimam, niti je ne želim. Uničen imam kolk, obrabljen kot pri starčkih, stara sem 29 let. Ne hrustanca, pravijo. V teoriji sem dobra oseba, v praksi sem padla. Ne odlašajte z zdravniško oskrbo z večnim izgovorom – jutri, saj bom ... Znano, kajne? Sprejmite pomoč, ne zapustite se, imejte se radi. Težko je. Ko si v začaranem krogu, se ta vrti s

Pečija ković

svetlobno hitrostjo. Dnevi, meseci, leta ... Vsak dan ponovitev prejšnjega. Vsak od nas ima svoj izhod, svojo zavoro in tudi svoje dno.

»Prvo moraš paziti, da bi znao hodati!« Tu sem sedaj jaz. LP

Sabina, ZPKZ Ig

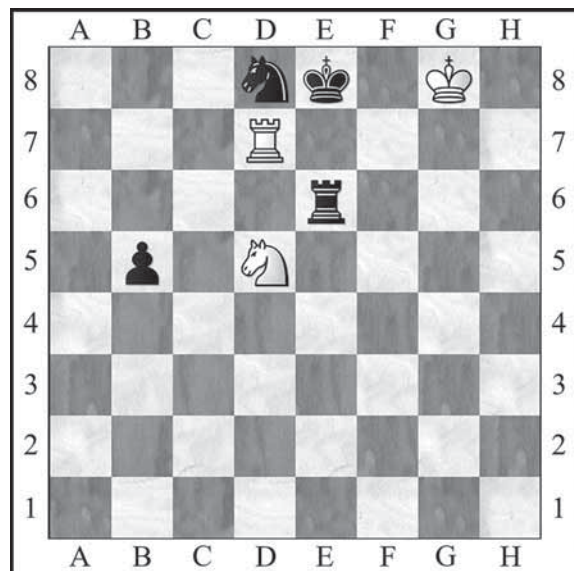
KRAVŽLJANJE MOŽGANOV

Na vrsti je beli. Črnega matira v drugi potezi.

Standardni algebrski šahovski zapis:

pijon/kmet – brez oznake, S – skakač, L – lovec, T – trdnjava,
D – dama, K – kralj, x – jemanje figure, + – šah, ++ – mat,
O-O – mala rokada, O-O-O – velika rokada, = – remi/ponudba
remija, e. p. – en passant (kmetovo jemanje mimogrede).

Jean Nikolič

REŠITEV JE OBJAVLJENA NA STRANI 34.

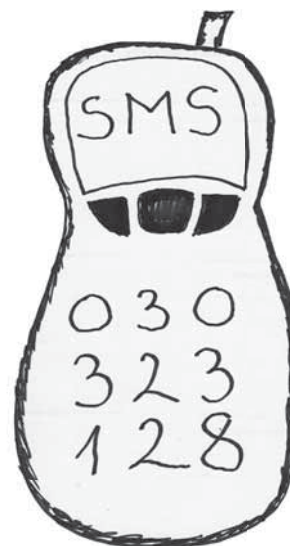
030
KRALJI
ULICE

KOMENTARNICA: 030 323 128

DRAGE BRALKE IN BRALCI, KER VEMO, DA VČASIH KAKŠNO MNENJE ZBEŽI Z OBZORJA, ŠE PREDEN PRIDEMO DO SVINČNIKA IN PAPIRJA OZIROMA STOLA PRED EKRANOM V VIRTUALNI SVET, IN KER JE MOBILNI TELEFON VEČINOMA NAŠ TESNEJŠI SODELAVEC, SMO ODPRLI KOMENTARNICO. V NJEJ OBJAVLJAMO VAŠE POHVALE, PRIPOMBE, PREDLOGE IN VTISE. OB VSAKRŠNI URI JIH LAHKO POŠLJETE NA TELEFONSKO ŠTEVILKO 030 323 128, NA UREDNISTVO@KRALJIULICE.ORG ALI NA NAŠ FACEBOOK PROFIL. VABLJENI H KOMENTIRANJU!

E-sporočilo, 13. 4. >> Spoštovani, z veseljem sem prvič prebrala marčevsko številko časopisa Kralji ulice. Vem, da se trudite, da izdate revijo, in nikdar ne vemo, kaj vse doživljate v svojem življenju. Lahko nas namreč vse čaka ista usoda, zato nikdar ne sodimo in nikdar ne presojujmo. Enkrat sem na FB napisala, da sicer podprem vaše prodajalce z denarnim prispevkom, da pa časopisa ne vzamem. Pa mi je nekdo od vaših napisal, naj ga le vzamem in preberem. To se me je nekako dotaknilo in odslej bom vaša zvesta bralka. Pri trgovini Lidl na Jesenicah bom vedno z veseljem podprla vaše društvo. Lepo vas pozdravljam in vam resnično želim vse dobro. Dušica

E-sporočilo, 25. 4. >> Pozdravljeni, sem paraplegik, invalidka na vozičku od 1. aprila 2022, priseljena z dežele v Maribor. Ker sem v času, ko sem še bila zdrava, občasno prihajala v Maribor, sem bila zelo vesela, če mi je kak kralj ulice ponudil časopis. Z veseljem sem mu dala kak evro več, časopis pa vedno dobesedno požirala – in to od prve do zadnje strani. Res je čudovit za branje, ker opisuje življenjske zgodbe, ki se lahko primerijo vsakemu izmed nas. Kot nesreča in bolezen nikoli ne počivata, tako tudi ne vemo, kdaj lahko pristanemo na cesti. Tudi jaz sem bila zdrava, delovna, poštena ... Prišla je bolezen in zdaj sem odvisna od pomoči drugih, v mojem primeru srčnih osebnih asistentk. Zato sem jih ravno te dni spraševala, če še kdo kje prodaja časopis Kralji ulice. Prav danes mi je ena izmed njih prinesla tri izvode in z veseljem jih prebiram. Ko pa sva šli nocoj z asistentko v trgovino Spar v bližini kavarne in radia Center, sem doživela prijetno presenečenje. Pred vhodom je stal urejen in prijazen gospod in v roki držal nekaj izvodov časopisa. Od veselja mi je poskočilo srce. Z veseljem in iz srca sem gospodu izročila dva evra za izvod. Rada bi ga javno pohvalila, ker je bil res kulturn in niti

najmanj vsiljiv, ampak je samo čakal, če se bo komu omehčalo srce. Ko sem držala svoj izvod in mu izročila denar, je moja asistentka ugotovila, da sta s sila prijaznim gospodom znanca in sta izmenjala nekaj besed. Prijazno je odgovoril tudi mene in mi s svojim dejanjem res polepšal večer. Vsaka mu čast in naj mu zdravje služi, da bo lahko še dolgo ponujal ta čudoviti časopis. Jaz pa obljubljam, da bom z veseljem vsak zadnji teden v mesecu poiskala dotičnega gospoda pred Sparom, da si zagotovim nov izvod časopisa in mu morda polepšam dan, sebi pa privoščim nekaj čudovitega za svojo dušo. Vsem kraljem in kraljicam ulice pa želim, da ponovno najdejo svetlo luč in zaživijo človeka vredno življenje ali pa najdejo vsaj primerno streho nad glavo ter da niso lačni in žejni, ker imamo vsi pravico do solidnega življenja. Nikoli pa naj nihče ne obsoja teh ljudi, kajti danes je on, jutri pa si na njegovem mestu lahko že ti – ne glede na status, premoženje, poklic ... Rajši kupi časopis in obema polepšaj dan. Oba bosta srečna. Eden s kakim evrom več, drugi z občutkom, da je nekomu pomagal. Kaj je lepšega kot pomagati. Življenje je kratko, le zakaj se ne bi imeli radi. Prav vsi, ne glede na raso, barvo, kulturo, navade. Smo le ljudje. Lidija Š.

GIACOMOV FOTO KOTIČEK: OBSTOJ NA PAPIRJU

<https://www.giacomodoni.com/>

Vsi pripovedujemo zgodbe – s podobami, s praznino, z besedami in s pričevanji.

V tišini psihiatričnih ustanov sem odkril dva načina pripovedovanja: s človeškimi spomini in z besedami iz zdravstvenih kartotek. Gre za dve različni pripovedi. Prva je čustvena, druga pa analitična, a obe uspešno prikazujeta nevidni svet, ki je naseljeval te prostore.

Za vas sem izbral eno izmed njiju: da ne pozabimo ljudi, kaznovanih zaradi drugačnosti in svojih strahov, kar je še dandanes prekleto aktualno.

Zapuščeni dokumenti

Foto: Giacomo Doni

Odvrženi zdravstveni zapiski

Foto: Giacomo Doni

Vhodna diagnoza (zunanjega zdravnika)

Pelagro psihoza: bolnik je bil vedno dobrega zdravja, ni očitnih dednih patologij ali duševnih sprememb. Zdi se, da so finančne skrbi podlaga za duševne motnje, ki so povezane z delirijem bede. Bolnik nenehno ponavlja, da je uničen in mora umreti od lakote, ter neprestano joka. Bolnik je poskusil samomor z vinjekom¹ in z utopitvijo, mučijo ga tudi trdovratna nespečnost in napadi sitofobije.²

Giacomo Doni
Prevedel Jean Nikolič

¹ Nož z zakravljenim rezilom.

² Strah pred hrano.

Prazni hodniki

Foto: Giacomo Doni

Zapuščeni fascikli

Foto: Giacomo Doni

ŽELEZOKRIVEC

Delovne izkušnje, ki sem jih pridobil v življenju, so zelo raznovrstne. Razen tega, da sem v zaporu dvakrat delal kot kuhar in enkrat poleg tega tudi kot pomivalec posode, sem najdlje delal kot železokrivec približno 20 let nazaj. Delo je bilo težko, slabo plačano, naučil pa sem se, kako so zgrajene stavbe. Delal sem na velikih gradbiščih, kjer smo gradili ceste, hiše, bloke, blokovska naselja ... Gradil sem recimo tudi parkirno hišo v Kopru ter bloke pri koseškem bajerju.

Pod vsem tem betonom je toliko železa, da človek ne bi verjel. Najprej je treba zvezati železne kletke, železna stopnišča, železobetonske nosilce, na katerih stavbe stojijo. V tleh, po katerih hodite v stavbah, je polno ogromnih mrež, ki se izmenično obračajo na pozitivno in negativno stran. Za vsak steber je treba najprej postaviti železno konstrukcijo, potem se šele zalije z betonom. Tudi v stenah so mreže, ki se privežejo z žico na sidrce, to so tiste železne palice, ki vedno gledajo iz betona in tako naprej, če si to lahko predstavljate. Delo je fizično zahtevno, opravlja se tako v vročini kot v mrazu, vendar se ne spominjam, do katere temperature. Šef je v službo vzel tudi takšne brez izkušenj, velikokrat pa smo delali po 12 ur ali več. Plačani smo bili seveda na roko. O bolniški nadrejeni ni želel nič slišati, nikomur ni pustil, da bi izostal od dela.

Foto: Peggy_Marco

Moji sodelavci so bili večinoma iz republik bivše Jugoslavije, skupaj smo bivali v mnogih samskih domovih po celi Sloveniji, kamor nas je nastanil delodajalec. Nепrestane selitve so že tako neprijetne, saj nikjer nisi zares doma, omenjeni domovi pa so bili pogosto tudi zelo zanemarjeni. V Kopru so tako z nami bivali tudi mnogi ščurki. Upam, da mi vam je s kratkim opisom vsaj malo uspelo približati delo železokrivca.

Robert Ž.

IN MEMORIAM: DR. ALEKSANDER DOPLIHAR, USTANOVITELJ AMBULANTE PRO BONO

Dr. Doplihar je *pripeljal* Pro bono ambulanto v Maribor. Kljub častitljivi starosti je živel za tiste z roba. Mentor. Učitelj. Stanovski kolega. Velik človek. Še večje srce. Legenda. Morda je resda zapustil tuzemeljski svet, a živi naprej – po vseh bolnikih, ki so šli skozi njegovo ordinacijo, skozi vse predano znanje. Njegova zapuščina ostaja z nami.

Hvala, dr. Doplihar, za vse. Predvsem pa, da ste mi pokazali in dokazali, da je prava medicina še vedno srčna. In hvala vam, da ste bili moj mentor na začetku moje humanitarne poti.

Ninna Kozorog

Foto: Žiga Živulović jr., BOBO

**ZLATO BI MI LAHKO SPREMEILO ŽIVLJENJE, ČE BI GA LE NAŠEL,
NPR. 200.000 GRAMOV,
NATO BI ODJEBAL ULIČNO ŽIVLJENJE IN SI KUPIL HIŠO!**

VILJAMS

OGLASNA DESKA

Skočite v PRP trgovinico na Poljansko cesto 14 ali v butik in skladišče v Studenec 41. Tam boste našli lončke za rože, okraske, knjige, slike, igrače, umetnine in starine. Ni, da ni, ker mi kupimo vse, kar je zastoj, in podarimo po simbolični ceni. Lahko nam tudi kaj donirate. Več na www.robaraba.si.

Izšel je drugi slovenski prevod knjige Willa Halla z naslovom Vodnik za opuščanje uporabe psihotričnih zdravil v skladu z načeli zmanjševanje škode. Zanimajoči jo lahko kupite po ceni 3 € na sedežu društva Pražakova 6 v Ljubljani, ali jo naročite po ceni 5 € po pošti.

Društvo Kralji ulice se za donacije v mesecu aprilu zahvaljuje:

- pekarni OSEM,
  - slaščičarni ZVEZDA,
  - fotostudiju FOTO GRAD za pet kupončkov za fotografiranje,
  - HUMANITARČKU za prehranske bone,
  - KK CEDEVITA OLIMPIJA za vstopnice,
  - NK OLIMPIJA za vstopnice,
  - zavodu NUR za tople obroke,
  - portalu DOBRODELKO za sanitetni material ter
  - vsem dobrim ljudem za oblačila, obutev, hrano in denarna nakazila.
- Se priporočamo za naprej.

V društvu Kralji ulice sprejemamo hrano za naše brezdomne pse. Bo zelo dobrodošla! Hvala!

Podari knjigo in jo prinesi na Kralje. Pražakova 6, 1000 Ljubljana. Pon.–pet. 8.00–15.00. Tel.: 059 022 503

Športna sekcija Kralji ulice vas vabi vsak torek 15.45–16.30 v Športni center Triglav za Bežigradom (balon) na nogometno urico. Vsi dobrodošli!

Prosim ljudi dobre volje, da na Kralje ulice prinesejo odvečno volno, saj zelo rada štrikam. Hvala! Iva Tisa

033
KRALJI
ULICE

Delovanje našega društva lahko podprete tudi tako, da nam namenite 1 odstotek dohodnine, ki vam jo država odmeri za preteklo leto. To storite s spodnjim obrazcem, ki ga izpolnite in

pošljete na pristojni urad FURS (v Ljubljani je naslov: Davčna ulica 1, 1000 Ljubljana). Hvala!

PODATKI O DAVČNEM ZAVEZANCU:

(ime in priimek davčnega zavezanca)

(podatki o bivališču: naselje, ulica, hišna številka)

(poštna številka, ime pošte)

Davčna številka

(pristojni finančni urad)

MISLIM, TOREJ SEM – NEVAREN!

BENJAMIN GRACER

ZAHTEVA za namenitev dela dohodnine za donacije

Ime oziroma naziv upravičenca	Davčna številka upravičenca								Odstotek (%)
Društvo za pomoč in samopomoč brezdomcev Kralji ulice	2	3	9	5	6	0	4	6	1%

V/Na _____, dne _____

podpis zavezanca/ke

Sestavil: Jože Paumann

Ime in priimek: _____

Naslov: _____

_____

Pravilno izpolnjeno križanko pošljite do konca tekočega meseca na urednistvo@kraljiulice.org ali na naslov Društvo Kralji ulice, Pražakova 6, 1000 Ljubljana. Petim ištrebanim bomo podelili knjigo Meseno spoznanje, avtorja Franja Frančiča. Iskrene čestitke nagrajencem in nagrajenki pravilno rešene aprilske nagradne križanke, ki so: Martin Brodnik iz Kotelj, Lara Škalčič iz Ljubljane, Peter Jerič iz Velenja in Martin Detela iz Postojne.

Lizbona, Portugalska